

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Видавничо-поліграфічний інститут

Кафедра графіки

«На правах рукопису»
УДК _____

«До захисту допущено»

В.о. завідувач кафедри

_____ С. В. Оляніна

«__» _____ 20__ р.

Магістерська дисертація

на здобуття ступеня магістра

**зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація»**

**на тему: Художньо-технічне оформлення та поліграфічне виконання книги
Володимира Галайчука «Українська міфологія»**

Виконала: студентка II курсу магістратури, групи СГ-91мп
Гнатенко Мар'яна Олегівна _____

Науковий керівник:
доцент Руденко О. В. _____

Консультант розділу економіки:
ст. викладач Сірик М. В. _____

Консультант розділу ТПВ:
доцент Клименко Т. Є. _____

Рецензент:
Арт-директор креативного агентства
«Вертіго» Кушерець М. Д. _____

Засвідчую, що у цій магістерській дисертації немає
запозичень з праць інших авторів без відповідних
посилань.

Студентка _____
(підпис)

Київ – 2020 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Видавничо-поліграфічний інститут
Кафедра графіки

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) за освітньо-професійною програмою
Спеціальність (спеціалізація) – 023 «Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація» («Образотворче мистецтво»)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувач кафедри

_____ С. В. Оляніна

« ___ » _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
на магістерську дисертацію студенту
Гнатенко Мар'яні Олегівні

1. Тема дисертації: Художньо-технічне оформлення та поліграфічне виконання книги Володимира Галайчука «Українська міфологія», науковий керівник дисертації Олексій Валерійович Руденко, доцент кафедри графіки.

Затверджено засіданням кафедри від “ ___ ” _____ 20__ р. № _____

2. Термін подання студентом дисертації _____

3. Об'єкт дослідження : художньо-технічне оформлення книги Володимира Галайчука «Українська міфологія».

4. Вихідні дані: формат видання 7,×90/16, 40 сторінок, наклад 1000 шт., офсетний спосіб друку.

5. Перелік завдань, які потрібно розробити: визначити теоретичні аспекти досліджуваного питання; провести літературний огляд, здійснити аналіз історичного досвіду та визначити сучасні тенденції предмета дослідження; визначити методичні підходи до вивчення проблеми та здійснити ґрунтовний аналіз предмета дослідження з використанням методичного інструментарію, сформулювати обґрунтовані пропозиції щодо поліпшення предмета дослідження; здійснити художньо-технічне оформлення обраного видання.

6. Орієнтовний перелік графічного (ілюстративного) матеріалу : обкладинка, форзаці, титул, шмуцтитули, 23 розворота.

7. Орієнтовний перелік публікацій _____

8. Консультанти розділів дисертації

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Економіка	Сірик М. В.		
ТПВ	Клименко Т.Є.		

9. Дата видачі завдання _____

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Термін виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1	Науково-мистецьке дослідження		
2	Розробка та затвердження ескізів ілюстрацій		
3	Створення ілюстрацій		
4	Верстка та правки		
5	Розробка технології виготовлення видання		
6	Друкарські процеси		
7	Економічні розрахунки і висновки		
8	Допуск магістерської дисертації до захисту на ЕК		
9	Захист магістерської дисертації на засіданні ЕК		

Студент _____
(підпис)

Гнатенко М.О.

Науковий керівник дисертації _____
(підпис)

Руденко О. В.

РЕФЕРАТ

Для створення магістерської дисертації було обрано художньо-технічне оформлення та поліграфічне виконання книги Володимира Галайчука «Українська міфологія».

Фольклорний пласт української культури неймовірно багатий і захоплюючий. Тому час від часу він викликає зацікавлення науковців, які працюють у різних філологічних сферах і звертаються до фольклорних надбань, аналізуючи періоди, тематичні аспекти, роди та жанри культурних здобутків предків.

Незважаючи на достатньо велику кількість таких досліджень, усі вони відкривають певну грань цього виду народної творчості. Об'єднані між собою лише спільною темою – міфологія та фольклор в українській літературі, – ці праці не відображають єдиного уявлення про вплив давньоукраїнської міфології і фольклору на розвиток та формування літератури.

Давньоукраїнські легенди високо поетичні, насичені оптимістичною енергетикою, сповнені елементів національної належності,. Українська міфологія, хоч і подібна за структурою та розвитком до міфології інших народів, усе ж має певну своєрідність і неповторність.

Дослідження основних підходів у вивченні міфу наочно показує, що не всі науковці розглядають міф як явище, спочатку притаманне людині, властиве суспільству на всіх етапах його розвитку, і тому вже не є чимось патріархальним, відживаючим. Відбувається це тому, що під міфом вони розуміють архаїчні розповіді про діяння богів і героїв, створення загальнонародної колективної фантазії первісної людини, і, таким чином, не поширюють поняття міфу на сьогодення. Дане традиційне або загальноприйняте усвідомлення міфу поки царює в суспільстві. Але поступово в ньому все найбільш затверджується ідея, що крім стародавніх легенд, які стали частиною літератури і традиції, в суспільстві існують міфи інші, сучасні. Велика частина тих, хто стверджує це, поки сприймає сучасний міф як рудимент, спадщину століть, пережиток. І як можливо, пробують їх пов'язати з працюючим ще в глибинці етнічним фольклором, забобонами, знахарями і чаклунами; або з брехнею, похибками, ілюзіями. Хоча відкриття, зроблені вченими в області психології і

семіології, все найбільш напористо переконують, що проблема усвідомлення сучасного міфу виявляється значно складнішим.

Практичним завданням магістерської роботи є створення авторського проекту оформлення збірки легенд та вірувань українського народу про світ. У розробці концепції нового видання було сфокусовано увагу на створенні сучасного твору, де поєднанується сучасна ілюстрація та народні декоративні елементи.

Міф завжди відображає той період, у якому його розповідають, оскільки це завжди відбиток світогляду людини і її навколишнього середовища. Міфологія є найстародавнішою, архаїчною, ідеологічною освітою, що має синкретичний характер.

Концепцією візуального оформлення друкованої продукції стало надання головним графічним чорно-білим зображувальним елементам кольорових декоративних орнаментів. Зазвичай орнаменти використовуються в книгах як допоміжний елемент оформлення, у даній роботі орнамент виступає одним із головних елементів композиції. Проект являє собою створення збірки міфів, у вигляді книги. Створена поліграфічна продукція завдяки цілісному оформленню підкреслює особливості та характер твору, вирізняючи його серед інших заходів

До альбому входять легенди про чортів, русалок, мавок, відьом, безпірних дітей і тд. До кожної міфологічної історії створено окремий розділ, виділений шмуцтитолом.

Для цього видання був обраний формат видання 70*90/16, гарнітура: «Garamond», «RUSNeverwinter», папір щільністю 120 г/м². Основний текст гарнітура «Garamond» 10.25 пт. Цей шрифт читабельний для довгих художньо-літературних текстів. Стилiстично це відповідає характеру видання, читається легко і зрозуміло. Для заголовків використовувався авторський рукописний шрифт «RUSNeverwinte».

Загалом, композиційне рішення книги є цілісним, шрифтове рішення є легким для сприйняття та гармонійно поєднаним зі стилістикою ілюстрацій. Титульні та технічні сторінки оформлені лаконічно та відповідають загальній стилістиці книжкового ансамблю.

ABSTRACT

To create a master's dissertation, the artistic and technical design and printing of Volodymyr Halaichuk's book "Ukrainian Mythology" was chosen.

The folklore layer of Ukrainian culture is incredibly rich and fascinating. Therefore, from time to time it arouses the interest of scholars who work in various fields of philology and turn to folklore, analyzing the periods, thematic aspects, genera and genres of cultural achievements of ancestors.

Despite the large number of such studies, they all reveal a certain facet of this type of folk art. Combined only with a common theme - mythology and folklore in Ukrainian literature - these works do not reflect a single idea of the influence of ancient Ukrainian mythology and folklore on the development and formation of literature.

Ancient Ukrainian legends are highly poetic, full of optimistic energy, full of elements of nationality. Ukrainian mythology, although similar in structure and development to the mythology of other peoples, still has a certain originality and uniqueness.

The study of basic approaches to the study of myth clearly shows that not all scholars consider the myth as a phenomenon originally inherent in man, inherent in society at all stages of its development, and therefore is no longer something patriarchal, obsolete. This is because by myth they mean archaic stories about the deeds of gods and heroes, the creation of a nationwide collective imagination of primitive man, and thus do not extend the concept of myth to the present. This traditional or conventional awareness of the myth still reigns in society. But gradually in it the idea that besides ancient legends which became a part of the literature and tradition, in a society there are myths other, modern is all the more confirmed. Most of those who claim this still perceive modern myth as a rudiment, a legacy of centuries, a relic. And as possible, try to connect them with ethnic folklore, superstitions, healers and sorcerers working in the countryside; or with lies, errors, illusions. Although the discoveries made by scientists in the field of psychology and semiology, all the most strongly argue that the problem of understanding the modern myth is much more complex.

The practical task of the master's work is to create an author's project of design of a collection of legends and beliefs of the Ukrainian people about the world. In developing the

concept of the new edition, attention was focused on the creation of a modern work, which combines modern illustration and folk decorative elements.

The myth always reflects the period in which it is told, because it is always a reflection of the worldview of man and his environment. Mythology is the most ancient, archaic, ideological education that has a syncretic character.

The concept of visual design of printed products was to provide the main graphic black and white pictorial elements of colored decorative ornaments. Usually ornaments are used in books as an auxiliary design element, in this work, the ornament is one of the main elements of the composition. The project is the creation of a collection of myths in the form of a book. The created polygraphic production thanks to integral registration emphasizes features and character of work, distinguishing it among other actions.

The album includes legends about devils, mermaids, moths, witches, undisputed children and so on. Each mythological story has a separate section, highlighted by the title.

For this edition the format of the edition 70 * 90/16, the typeface: "Garamond", "RUSNeverwinter", paper with a density of 120 g / m² was chosen.

The main text of the headset "Garamond" 10.25 Fri. This font is readable for long literary texts. Stylistically, it corresponds to the nature of the publication, easy to read and understand. The author's handwritten font "RUSNeverwinte" was used for the titles.

In general, the compositional solution of the book is holistic, the font solution is easy to understand and harmoniously combined with the style of illustrations. The title and technical pages are concise and correspond to the general style of the book ensemble.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ І ПОЛІГРАФІЧНОГО ВИКОНАННЯ ВИДАННЯ ВЗЯТОГО ЗА ОСНОВУ

- 1.1 Міфологія в системі культури. Міфологія та релігія.
- 1.2 Дослідження української міфології .Перші публікації.
- 1.3 Міфологія та творчість. Естетизм міфологічної свідомості
- 1.4. Аналіз попередніх видань.

Висновки до Розділу 1

РОЗДІЛ 2. ПРОЕКТУВАННЯ ТА ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ НОВОГО ВИДАННЯ КНИГИ

- 2.1 Художня концепція
- 2.2 Унікальність та актуальність видання
- 2.3 Формат видання, його виправданість та призначення в залежності від типу, обсягу, цільової аудиторії
- 2.4 Зовнішнє оформлення видання (тип палітурки, зв'язок із типом видання, форзаци)
- 2.5 Внутрішнє оформлення:
- 2.6 Розмір полів, їхня доцільність, зв'язок з текстовим блоком
- 2.7 Шпальта набору, гарнітура шрифту, кеглю основного тексту – їхня доцільність
- 2.8 Наявність та оформлення колонцифр та колонтитулів
- 2.9 Характеристика ілюстративного матеріалу
- 2.10 Вихідні дані, виправданість їх шрифтового і композиційного рішення в системі цілісного оформлення книги

Висновки до Розділу 2

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИДАННЯ

- 3.1 Аналіз вихідних даних для проектування
- 3.2 Розробка конструкції видання
- 3.3 Проектування комплексного технологічного процесу
- 3.4 Розробка блок-схеми технологічного процесу
- 3.5 Маршрутно-технологічна карта
- 3.6 Розрахунково-графічна частина

Висновки до Розділу 3

РОЗДІЛ 4. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ

- 4.1. Характеристика друкованої продукції
- 4.2. Розрахунок авторського гонорару
- 4.3. Витрати на поліграфічне виконання
- 4.4. Вартість паперу, картону, палітурних та інших матеріалів
- 4.5. Загальновидавничі витрати
- 4. 6. Розрахунок повної видавничої собівартості

Висновки до Розділу 4

ВИСНОВКИ

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

ВСТУП

Для підготовки дипломного проекту було обрано науково–популярне видання Володимира Галайчука «Українська міфологія»

Захопленість міфологічними та містичними історіями, і бажання нагадати читачеві про їх незмінну актуальність та силу наштовхнули мене на спробу створити нову стилістику оформлення через призму сучасності і в той же час передати атмосферу, в якій відбуваються події міфів.

Саме тому якісне оформлення такої книжки є суттєвим та важливим.

По-перше, зовнішній вигляд видання дає змогу представити міфи читачеві по-новому, викликати бажання поринути в світ міфології, дати можливість адаптувати їх до сучасного життя. По-друге, оформлення повинне максимального розкрити атмосферу містики і загадковості українських вірувань у потойбіччя.

Також особлива увага при створенні видання приділяється загальному образу книги, що потребує ретельного обрання композиції шрифтів, вірної гарнітури та кеглю, гармонійне поєднання ілюстрацій з розміщенням тексту на розвороті.

Актуальність теми – Міфологія - один із дієвих засобів філософствування сучасного мистецтва, який визначає суть багатьох творів українських письменників. Література звертається до міфології, як до джерела вічного людства, що повторює і вічно шукає відповіді на «вічне питання» існування. Тому в останні десятиліття питання співвідношення моралі, філософії та міфології у творах мистецтва привертає все більшу увагу критиків, письменників, літературознавців та фольклористів. Тому актуальність полягає в створенні нового дизайну книги та ілюстративної бази через відсутності на книжковому ринку видань даної тематики .

Мета дослідження – на основі аналізу попередніх видань розробити нову концепцію дизайну книги з достатнім ілюстративним матеріалом, підготувати видання до друку та виготовлення оригінал-макету науково-популярного видання і завдяки цим елементам показати їх цілісність та повноту .

Об'єкт дослідження – науково-популярне видання.

Предмет дослідження – художньо-технічне оформлення та поліграфічне втілення оригінального видання.

Задачі дослідження

- Проаналізувати вплив вірувань українців на творчі надбання того часу
- Виявити сучасні тенденції в створенні книг про міфологію.
- Проаналізувати різні оформлення книг даної тематики.
- У відповідності із обраним стилем, реалізувати новий концепт оформлення роботи.

Методи дослідження.

Застосований метод порівняльного аналізу для того, щоб прослідкувати тематику та сюжети ілюстративних композицій книг.

Історичний метод дозволив розглянути розвиток впливу міфології на творчість діячів культури в хронологічній послідовності, в результаті чого отримано додаткові знання про досліджуваний об'єкт.

Типологічний метод застосований для систематизації книг, завдяки чому можна виявити ідейні основи та функції книг характерні для певного періоду.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у створенні сучасного дизайну книги про міфологію.

РОЗДІЛ 1

АНАЛІЗ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ І ПОЛІГРАФІЧНОГО ВИКОНАННЯ ВИДАВАННЯ ВЗЯТОГО ЗА ОСНОВУ

1.1 Міфологія в системі культури. Міфологія та релігія.

Міфологія - це сукупність міфів того чи іншого народу[29]. Донедавна в народній літературі та мистецтві ще існувала думка, що міф слід відокремлювати від казок. У давнину казки розумілися як романи та фантастика. Міфи розглядаються як можливі події. Але слід пам'ятати, що хоча більшість казок охоплені християнськими переслідуваннями, всі вони засновані на давніх міфах. У наших казках ви часто зустрічаєте подібність з етнічними релігійними міфами.

Міфи відрізняються від легенд. Вони часто розповідають про справжніх людей або реальні події. У нашій міфології фігурам божественного походження часто дають людські імена, що перетворює міф у казку. Основна складність у вивченні української міфології полягає в тому, що всі письмові документи про давні вірування критикуються християнством, окрім засудження язичницьких богів ("демонів"), кожен літописець вважає, що йому не потрібно пояснювати його значення, а трактується як залишок низькокультурних звичаїв, які християни не можуть прийняти. Для людини, яка повністю гармоніє з природою, місцеві боги та міфологічні постаті рідними та природними.

Однак цей природний еволюція української і всієї слов'янської міфології раптово перервався. Християнські місіонери у всіх слов'янських країнах знищили багато язичницьких творів, написаних волхвами сходу на згадку про свій народ та його фактичне життя. Християнські загарбники у світі знищили письмові джерела язичницьких релігій. Хто знає, який вигляд би мала наша відчизняна міфологія, коли вона була написана серед греків, тому що наші вірування не поступаються грекам ні в античності, ні в глибині. Більшість із легенд - це фрагменти античних міфів.

Більшість філософських наук заспамлені пізніми християнськими віруваннями, і наразі це важко розпізнати, для встановлення чіткої української

міфологічної системи.

Християнська ідеологія науковців XIX ст. та матеріалістичний світорозуміння XX ст., насаджуваний науковим принципами, зовсім знищив не тільки останні рештки народних релігій, але й привів до мінімуму різні наукові дослідження у сфері міфології, яка пояснювалася тільки як найпростіший пережитковий феномен культури.

Дослідження спорідненості релігії та міфології не приділяло достатньої уваги. Люди думають, що християнство має "вищий" статус, отже, це не міф, а історія. Релігія язичників вважається "нижчою", а отже міфічною, а отже - "казкова". Ця концепція змусила людей неправильно розуміти міфологію і вважати, що вона поступається релігії.

Виходячи з того, що жоден міф і жодна релігія не є повноцінними, ми пов'язуємо українську міфологію з національною релігією. Етнічною релігією ми вважаємо те вірування, яке люди самі створили за тисячолітнє життя на батьківщині, використовуючи рідну мову, рідну пісню, рідну символічну систему, тобто українське язичництво.

Відрізняючою характеристикою української міфології є пантеїзм, це трактується, що філософсько-релігійна теорія, де Бог ототожнюється з природою. Творцем всіх явищ природи, рослин, річок, небесних тіл, , поклоніння великій кількості Богів називається політеїзмом, тобто багатобожжям. (від гр. polis — багато і Theos — Бог, дослівно означає "храм усім Богам"). В українській релігійній міфології існує ієрархія богів: на вершині світу знаходиться найстаріший бог, він править усім життям у Всесвіті, а підлеглі боги, які йому підкоряються, керують усіма сферами природи та життя людини. Форма релігії, в якій існує багато богів на чолі з верховним богом, називається генотейізмом (від гр. henos — рід, походження і Theos — Бог)[5].

На жаль, крім деяких натяків, ми навряд чи дістаємо якісь міфи про генеалогію богів. "Слова о полку Ігоревім" на зразок: "вітри — Стрибожі внуки" або літописного "цар Сонце, син Сварогів. себто Даждьбог"[29].

Значно більше подібних " генеалогій " має Велесова Книга. Можна зробити

висновок, слов'янська теогонія — угруповання міфів про виникнення і походження Богів — досі недостатньо досліджень, крім того, у нас найменше матеріалів у цій галузі.

Відомий вчений О. Лосєв Ґрунтовно довів різницю між міфом та релігією. Він спеціально вказав, що міфологія не є «релігійним символом, оскільки релігія - це віра у надсприйнятій світ і життя відповідно до цієї віри, включаючи певну мораль, спосіб життя, магію, етикет та таїнства, що є універсальним культом. У самому міфі немає нічого нерозумного, і він не вимагає жодної віри. Передумова віри полягає в тому, що між віруючими існує якийсь конфлікт в що вірити. Міфологічна свідомість розвивається ще до опозиції, а отже, в ній — і не віра, і не знання, а своя власна свідомість. З точки зору первісної людини, яка ще не досягла межі між вірою та знанням, будь-який міфічний об'єкт є таким, що він не повинен бути пов'язаний з віруванням, а повинен бути повним ототожненням людини з навколишнім середовищем, тобто природою та суспільством.»[10]

Магія, ритуали, релігія та міфологія - це принципово різні явища, які не тільки часто розвиваються самостійно, але навіть вороже ставляться один до одного. Міфологія - це загальне відображення дійсності у формі чуттєвого уявлення або точніше в певних формах духовного існування. . Тему міфології можна розділити на декілька циклів: 1) космополітичний - про зародження життя (створення світу); 2) антропологічний - про створення людських істот; 3) тотем - про тотемових предків різних племен, які базуються на Чудові ідеї про племінне походження певних тварин; 4) Богослов'я - про походження богів; 5) Календар - про річний цикл природи та ритуали, пов'язані зі зміною сезонів та економічної діяльності; 6) Есхатологія - про потойбічний світ та прогнози на майбутнє; 7) Історія чи культова біографія - перевірка життя та поведінки окремих героїв (тобто перехід від опису міфологічних богів до досягнень людських героїв)[2].

Ці теми часто тісно переплітаються. Наприклад, історія про створення світу повинна бути пов'язана з діями богів. У запальному міфі героями є і боги, і люди. Характерно, що космогонічні міфи, якими так багата українська міфологія, є ознакою високого рівня культурного розвитку народу.

Міфологія — це вчення про міфи, сукупність міфів того чи іншого народу, сприймання їх як реальні події. Відомими міфологіями є давньоіндійська, давньогрецька, давньоримська, давньокитайська, шумерська та ін. На відміну від інших міфів, про давньоукраїнську міфологію можна сказати, що вона звичайна. Її міфологічна краса дуже очевидна у народних обрядах та фольклорі. У народній творчості знайдено велику кількість міфологічних персонажів: пісні, казки, легенди, загадки тощо. «Будучи протягом багатьох тисячоліть формою усвідомлення буття і природи, — зазначає О. Лосєв, — міфологія розглядається сучасною наукою не як нісенітниця і пусте марновірство, а як давня і піднесена мрія людини про оволодіння природою, незважаючи на весь свій зв'язок з примітивною цивілізацією первісної епохи»[10].

Тисячі років наші предки вірили, що люди все ще живі після смерті. Небіжчик, став надзвичайною людиною, став його опікуном, але він може нашкочити іншій людині. Звідси поклоніння предкам. Наші предки вірили в магічну силу воскресіння. Природа сходить із новим сонцем навесні. Птах повернувся з виру, а також повернулася душа пращура, який влетів у вир. Все впливає з волі могутнього духовного нава - духу мертвого предка. Візьмемо для прикладу скіфів. Найсвятішим місцем серед них вважається могила і замінив їх храм. Шпії поважають царя як батька народу. Коли він потрапляє у потойбічний світ, за його переконанням, він має більше сили, ніж життя, тому може подарувати своєму народові щастя, процвітання та захист від катастроф. Люди, які були близькі до царя, зголосились піти до могили, щоб служити Учителю. Як результат, померлих взагалі не вважали мертвими: їх просто прощали. З давніх часів наші предки влаштовували похоронну вечерю, що мали назву «Діди», «Вечеря для Дідів», «Дідівська субота», «Баби» тощо. Народні картини загробного світу майже цілком копіюють реальність. Є конкретні люди: родичі, друзі, сусіди, знайомі. Вони продовжують своє соціальне та сімейне життя, як зазвичай. Місцеві пейзажі відтворюються у потойбічному світі.

«Ідемо ми далі лісом, — говорить одна оповідачка, — аж вийшли ось на нашу струтинецьку гору... Сиджу я сама та розглядаюся по нашій горі. На

протинім горбі, виджу, сидить дівка, що недавно померла, та сидить, ні словечка до мене не кажучи». За легендами, місця прийдешнього життя, приготовлені для добродчинників і грішних, розташовані біля колодязів. Перший - це прозора джерельна вода, неподалік цвітуть запашні квіти, стиглі плоди дозрівають, і райський птах співає. Грішників заженуть у криниці, повні змії, жаб та інших плазунів.[6]

1.2. Дослідження української міфології .Перші публікації

Міфічний всесвіт давніх українців широко виявляється у фольклорі, особливо українців, білорусів та росіян. Незліченні люди з індоєвропейськими мовами та давніми українськими походженнями все ще чекають своїх дослідників. Людина увійшла в сіре, сповнене минулого та глибоких таємниць часу, яких минуле не може досягти, і збагачує людину духовно, бо вона поєднує душу з древніми предками. Визначний фольклорист та етнограф В. Гнатюк у листі до свого приятеля в Ужгороді, ученого і громадського діяча І. Панькевича, правильно вказав на цей розрив: «Я вже давно хотів видати «Українську міфологію» (популярну для широких кругів), бо вважаю її дуже цінним остатком нашої старої культури. І коли ви переглянете слов'янську міфологію — чи Махала, чи Нідерлого, побачите, що найбільша частина матеріалу, на яким вони опираються, наша — українська. Тим часом самі українці ні не знають цього, ні не цінять (тому, що не знають)»[6]. Працюючи над «Нарисом з української міфології», В. Гнатюк попередив, що його дотепність не може повною мірою відобразити народну міфологію, оскільки недостатньо письмових пам'ятників, щоб описати їх поклоніння «з такими подробицями, як це має місце, приміром, у старовинних греків»[6]. Однак вчені добре уявляють загальні потреби такої роботи. Однак, виходячи з наявних історичних даних, ми «можемо відтворити собі доволі повний образ первісного релігійного світогляду наших предків»[6].

В «Останках передхристиянського світогляду наших предків» (1912), зокрема, В. Гнатюк наголошує: «Наші давні предки були з огляду на віру пантеїсти. Вони вірили, що весь світ, небо, повітря й уся земля заповнені богами та що вся природа

жива, повна всякого дива, а в ній усе думає й говорить нарівні з людьми та богами. Боги, які керують усім, перші у світі. Після них є деякі нижчі боги і демони, які служать старшим богам. Зрештою, люди мають надприродні сили. Вони не тільки можуть змагатися з демонами і боротися проти них, вони навіть можуть змусити їх слідувати їхнім бажанням, коли того вимагає ситуація.»[6].

Важливою частиною національної традиційної культури є народні міфологічні вірування та концепції. Вони містять зачатки давніх релігійних вірувань (анімізму, тотемізму, сімейно родових культів, магії) та елементи християнського світогляду. Віри, пов'язані з різними надприродними істотами, займають важливе місце в його системі – відьмами, вовкулаками, упирями, русалками, домовиками та ін. У науці вони пов'язані з термінологією "нижча міфологія", який, за свідченням В.В.Іванова, було введено в науковий обіг німецьким етнографом XIX ст. В.Маннгардтом. Він вперше піддав цю категорію міфологічних персонажів спеціальному дослідженню.

Інтерес Російської імперії до міфології низького рівня розпочався зі спроб відновити пантеон вищих богів давніх слов'ян. Інформація про храм в основному надходила із середньовічних письмових джерел: творів візантійських письменників, подорожніх записів, історичних хронік та церковних вчень. Становлення української науки в цей період пов'язане з розвитком російської науки. Однією із перших праць на міфологічну тематику в Східній Європі була "Абевега русских суеверий" М.Чулкова, видана в 1786 р. Це компіляція великої кількості фактичних матеріалів, зібраних із відомих на той час слов'янських артефактів. Інформація розташована в алфавітному порядку, а робота являє собою словник за структурою. М.Чулков залучав до своєї праці як етнографічні дані (по російському традиційному весіллю, українському сільському знахарству, народному соннику) так і фантастичні відомості з неперевіраних джерел про сумнівних "богів". Ця тенденція була характерною для слов'янської науки того часу старожитності. На початку XIX ст. з'явилися праці Г.А. Глінки та А.С. Кайсарова.

У своїй роботі Г.А. Глінка Вперше в історії історіографії було зроблено спробу узагальнити міф про східнослов'янську націю. Автор відчуває, що не вистачає матеріалів та ресурсів, тому він зазначає, що якщо є "діри" та "недоліки", він додасть

свої ілюзії, вважаючи, що цей метод є розумним. Однак, незважаючи на це, автор сортував матеріали. Він виділив у групі міфічні фігури низького рівня "Напівдухи", до яких він відніс леших, водяних духів, домовиків та русалок.

А.С. Кайсаров у своїй роботі він обрав алфавітний порядок подання матеріалів. Він вважає, що сучасні народні пісні та казки є головними джерелами інформації про богів давніх слов'ян. Подібно до Г.А. Глінки, А.С. Кайсаров приділить велику увагу опису підозрілого бога. Він намагався порівняти їх з богами класичного античного пантеону, що також є характеристикою сучасного слов'янознавства. Серед представників міфів низького рівня вони описані "домові духи", кікімора, лісовики та русалки. В той же час, праця А.С. Кайсарова однак це є більш досконалим, оскільки він намагається посилатися на наявні ресурси (хоча і не завжди, щоб перевірити їх справжність) і порівнювати релігії давніх слов'ян з релігіями інших народів.

Свого часу «Нарис з української міфології» В. Гнатюка видавця так і не знайшли. Цей твір у поєднанні з проникливими ілюстраціями О. Кульчицької був опублікований лише у Львові у 2000 році. Вчені вважають, що якщо не враховувати попередні роботи, це робота І. Вагилевича рукопису «Слов'янська демонологія», це перша спроба зобразити вірування українського народу. Насправді першим виданим підручником з українських міфів стала монографія митрополита Іларіона (Івана Огієнка) «Дохристиянські вірування українського народу» (Вінніпег, 1965), перевиданий репринтним способом в Україні (1992). Українська народна міфологія здавна привертала увагу дослідників. На цій основі детальна розробка супутньої бібліографії та аналіз її індивідуальних характеристик можуть бути предметом спеціальних досліджень.

У всій Російській імперії, особливо в Україні, певний етап розвитку міфологічних студій (загалом народної літератури) можна розглядати як діяльність відомих українського вченого і громадського діяча М.І. Костомарова. Його праця "Славянская мифология", опублікована в 1846 р., присвячена вивченню передової слов'янської міфології. На основі широкого кола порівняльних матеріалів (на прикладах античної міфології, Єгипту, Скандинавії, Давньої Індії та зороастризму)

дослідники вважають, що два принципи в слов'янській міфології (світло (вогонь)) Подібна боротьба ведеться між собою. Радегаста (Свентовита) та темряви (зла) Чернобога.

Вчений твердо вірить, що слов'янська міфологія однакова - принаймні у східних та західних слов'ян. Окрім ролей міфологічних персонажів низького рівня (домогосподарок та русалок), він вважав, що вони були древніми богами, які приносили жертви і ставали духами під впливом християнства.. Як зазначає М.К. Дмитренко, дослідження М.І. Костомарова було даниною часу, воно йшло в руслі ідей Кирило-Мефодіївського товариства і у потоці зацікавлень архаїчним світоглядом Як доказ походження та унікальності слов'янської нації. У своїй роботі вчений вперше порушив питання теоретичної бази важливих фактів про народні вірування східнослов'янських народів.М.І.Костомарова, безумовно, можна назвати засновником міфологічної школи в Україні.

Уникнути роботи неможливо історика-археолога Д.О. Шеппінга , які вийшли в середині ХІХ ст. Здається, це перехід від попереднього вивчення слов'янських культурних реліквій до нового дослідження міфології. Атрибутика сучасних дослідників Д.О.Шеппінга до компаративістів, що намагалися порівняти слов'янську міфологію з іншою індоєвропейською міфологією, особливо балтійською, щоб отримати деталі світогляду слов'янської міфології.

Новим у дослідженні Д.О.Шеппінга Саме він запропонував етап давньослов'янської релігії, розділивши його на три етапи - духовний ступінь, ступінь персоніфікації природних явищ і ступінь богових кумирів.

За справедливим визначенням Л.С. Клейна, для авторів-славістів першої половини ХІХ ст. характерним є поєднання наївного патріотизму та ортодоксальної схильності. Вони намагалися представити релігію своїх предків як величну і розвинену, не гіршу чи навіть кращу за інші язичницькі релігії. Вони хвалили пантеон давніх слов'ян, перебільшували його зміст і значення, уявляли неіснуючих богів. За словами С.А.Токарева, Багато письменників одержимі романтичними слов'янськими родичами і навіть беруть найпідозріліші імена як імена всіх слов'янських богів. Крім того, вони використовують незрозумілі імена та заголовки,

що містяться в прислів'ях, командах та придушенні пісень, а потім будують розмиті міфологічні образи.

На жаль, витвори кабінетної "міфології" першої половини ХІХ ст. і сьогодні вони все ще живуть у працях деяких авторів, які претендують на те, що є вченими. Слід підкреслити, що більшість авторів цього періоду використовували український фактичний матеріал. Однак українські міфологічні вірування розглядалися лише у слов'янському контексті. У 1840 – 1850-х рр у людей з'являється нове розуміння міфології під впливом німецької етнографічної науки і романтичної філософської естетики. Потім була створена школа міфології, заснована на порівняльно-історичних методах, що дало змогу вивчати національні історичні об'єкти в історії народної літератури та тісно пов'язувати їх із подібними пам'ятками інших індоєвропейських людей.

Вперше школа міфу запропонувала цілісну наукову теорію, яка дозволила органічно розглянути окремі явища в народній літературі. Засновник школи - мовознавець Ф.І.Буслаєв. Його наукова діяльність надзвичайно широка, що виходить за рамки міфології, але велика частина його важливих досліджень присвячена збагаченню та розвитку міфології. Основними працями Ф.І.Буслаєва є "Исторические очерки русской народной словесности и искусства" та "Народная поэзия".

За ним, мова і міфологія – це те, що спочатку визначало обличчя людей і становило їх єдину духовну спадщину. Колективна поезія та мова, створені в цих літературних творах, є єдиною спадщиною епічних легенд, частину яких можна частково реконструювати в міфологічну систему. початковий епос, що включав і міфологію, і поезію, і моральні основи життя людей.

Досліджуючи давньослов'янську міфологію, Ф.І.Буслаєв підкреслював, слов'яни не залишались осторонь ранніх традицій індоєвропейської цивілізації, і їхні міфологічні уявлення не встигли сформуватися у певних богів. Дослідники бачили відгомін поклоніння стихіям і небесним тілам у джерелі давньослов'янських богів (так Сварог, на його думку, був небом, а Дажьбог – сонцем).

Як самостійна наукова галузь у школі міфології вона виділяється у так званій галузі. Вони є школою "молодшого міфолога" або порівняльною школою міфології, до якої належать О.М.Афанасьєв, О.О.Котляревський та ін. дослідники. З праць О.М.Афанасьєва найбільш відомою є "Поэтические воззрения славян на природу". Цей тритомник (1865 – 1869) зібрано багато даних про фольклор, вірування та етикет слов'ян та інших індоєвропейських людей. На цій підставі він переосмислює слов'янську міфологію Л.С.Клейна, за "метеорологічними моделями слов'янської компаративістики"[2].

Д. К. Зеленін відзначав, що О. М. Афанасьєв є найсильнішим прихильником школи міфології, яка зводить все на світі до принципів небесних тіл, тобто боги, демони і духи є відображенням різних природних явищ для вчених. Як і його попередник, для дослідників просто "реконструював" давньослов'янських богів на основі сучасного йому фольклору та народної міфології, але також створив чудову картину давньослов'янської міфології та створив у ній нові речі

Принципова новизна підходу, запропонованого Ф.І.Буслаєвим та О.М.Афанасьєвим, полягала у тому, що фольклор, вірування і обряди XVIII – XIX ст. вважалися, що вони використовуються не як джерела інформації для давніх язичницьких богів, а як джерела для вивчення зразків мислення та стереотипів людей на стадії "дитинства". У їх роботі перехід від розгляду особистих міфів та характеристик язичницького пантеону до вивчення загального світогляду. Давньої Русі і сучасного їм селянства. Основними методологічними принципами, що використовуються міфологами для впровадження науки, є: порівняння історичних методів та розуміння органічного зв'язку між мовою, міфологією та народною поезією. Внесок російського фольклору у розвиток України дуже важливий, але слід підкреслити, що якщо немає українського фольклору як потужного та невичерпного об'єкта дослідження, годі було б говорити про такий значний потенціал російської фольклористики XIX ст.

Ідеї "Поетичних поглядів", яка на той час була відокремлена від романтичних уявлень людей, швидко застаріла. Однак сьогодні цінність великої кількості фактичних матеріалів, зібраних вченими, не втратила своєї наукової цінності. Так,

особливо найцікавішою для нас є стаття "Души усопших", "Девы судьбы", "Ведуны, ведьмы, упыри и оборотни", "Процессы о колдунах и ведьмах", що увійшли до "Поетичних поглядів". Характерним для дослідницьких досліджень сучасних народних вірувань та думок є те, що він намагається простежити безперервний розвиток від дохристиянської ери до сучасності.

Наприклад, в статті "Діви долі" він вивів фігуру акушерки в народних віруваннях із «облачних дев», древніх богинь долі, «небесних прях», які дали долю новонародженій дитині. Незважаючи на такі некритичні висновки, стаття містить безліч емпіричних матеріалів, включаючи українські вірування - особливо щодо бідності та долі. Те саме стосується інших згаданих статей.[9]

Досліджував слов'янську міфологію і вчений-славіст О. О. Котляревський. У своїх працях він розглядав давньослов'янські та сучасні народні вірування, звичаї та ритуали в широкому діапазоні індоєвропейських порівняльних матеріалів, певною мірою пов'язаних із поклонінням смерті та ритуалами похорону. Цей вчений надає великого значення поняттю душі в міфі, можна навіть сказати, що він провів окреме дослідження з цього питання у власних працях. Не вдаючись у подробиці, ми вказали на важливий для нас висновок: дослідник вважає, що русалки та молі - це уособлення душ померлих, а згодом перетворені в річкові та лісові істоти, тобто він спочатку пов'язав цих істот із мертвими. Разом замість того, щоб зв'язатися з душею рослинного покриву чи "водяними німфами", як властиво вченим у першій половині XIX ст. Слід звернути увагу на критичне і серйозне ставлення рідкісних авторів до письмових та археологічних матеріалів того часу. Певною мірою О.О.Котляревського можна назвати прихильником еволюціонізму – адже він вважав, що в сучасних йому "марновірних звичаях" селян зберігаються риси "далекої старовини" (тобто, пережитки), завдяки їх постійній передачі з покоління в покоління вони зберігаються. Однак це не зменшує прогресивності та новизни його творів, які базуються на порівняльно-історичних методах. Сьогодні це не втратить своєї наукової цінності.

У всіх без винятку працях цього періоду використані матеріали з галузі української міфології. Приблизно в середині XIX ст. Дослідники почали

спрямовувати свою роботу на «живі» етнографічні матеріали, не вивчаючи давньослов'янські боги, а їхні сучасні народні традиції. Такі дослідження у західній Україні започаткували польські етнографи.

Так, праця Л. Голембйовського, вперше видана у 1830 р., містить інформація про матеріальну та духовну культуру поляків, білорусів та українців (зокрема, гуцулів, мешканців Поділля та Підляшшя). Для нас цінна інформація з міфів нижчого рівня - особливо автор описує демонічні вірування українців в літавця та "померлих без хресту дітей". Серед українських учених перша група науковців на заході України почала вивчати давньослов'янську міфологію та сучасну народну духовну культуру., такі як представники "Руської трійці" (1830 – 1840 рр.).

Ще обширніше міфологічна тема вченим розглядається у «Славянской мифологии» (1847). Першопрохідцями у цьому ж напрямі були І. Нечуй-Левицький, М. Грушевський, Г. Булашев, О. Потебня. Учасники гуртка провели перші фольклорні дослідження на землі західної України «Руська трійця» М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький. Сподвижнику «Руської трійці» Г. Ільковичу належить одна з маловідомих спроб охарактеризувати українську народну міфологію «Про руську міфологію за народними переказами» (1839). Рукопис «Слов'янська демонологія» І. Вагилевича засвідчує великий обсяг виконаної роботи на цьому ґрунті. Членами гуртка «Руська трійця» була розроблена програма «йти між народ, досліджувати на місці, збирати з його власних уст пісні, котрих народ зберігає в пам'яті тисячі, записувати його приказки і прислів'я, його оповідання і перекази...».[2]

Праця Я. Ф. Головацького, Ті, присвячена дослідженню слов'янської міфології, включають скептицизм, недоступний російським дослідникам. Тому вчені вважають, що слов'янські легенди не можуть скласти таку систему, як грецька чи римська міфологія. У своїх творах він збирав різні слов'янські міфи про вищих богів. Однак в основному він використовував праці своїх попередників як джерело опису, де описувалися боги, письмове чи археологічне походження яких невідоме. Представники міфології нижчого класу слов'янських народів поділяються на дві частини: "Вірування у духів" та "Водяні істоти".

Інший член "Руської трійці", І. М. Вагилевич безпосередньо займався вивченням демонології слов'ян загалом, особливо українців. Особливо в роботі "Слов'янська демонологія" дослідник зробив одну з перших спроб систематизувати міфологічні постаті у вітчизняній історії. За словами галицько-карпатських, він розділив свою віру в надприродні істоти на три категорії: демонологія людини, стихійна демонологія та символічна демонологія. До цих груп належать не тільки характеристики народних вірувань, але й підозрілі «боги». Найбільш логічним є перша група І. М. Вагилевич вважає, що відьми, упирі, перевертні та потопаючі істоти людського походження. У другій групі дослідник, очевидно, керувався принципом систематичної характеристики та зовнішнім виявом існування. вказували на їхню приналежність до певної стихії. Тому він ділить групу на кілька груп: землестихійна демонологія; водно-стихійна; повітряно-стихійна; вогняно-стихійна.

У цей період основними зусиллями дослідників були в основному збір та публікація емпіричних матеріалів, пов'язаних з народною міфологією. Однак період накопичення матеріалів народних вірувань і забобонів пройшов не даремно - він заклав міцну основу для теоретичної розробки проблеми.

З початку 60-х рр. XIX ст., без перебільшення можна сказати, що розпочався золотий вік розвитку національної етнології. З'явилися серйозні наукові праці, вийшли матеріали для польових досліджень, створено науковий центр. Так, у 1845 р. в Петербурзі було створене Російське географічне товариство (РГТ), а в 1873 р. в Києві було відкрито його Південно-Західний відділ, наукова діяльність якого, хоч і короткочасна (закритий владою 1876 р.), була яскравою сторінкою в історії української етнографії.

Під час діяльності на південному заході РГТ було опубліковано багато відомих українських дослідників. Тому особливо важлива для нас робота М. Драноманова - це колекція фольклорних та етнографічних текстів, зібраних у різних провінціях України. Серед колекціонерів ми зустріли таке відоме ім'я як І. Манжура, Я. Новицький, С. Руданський та ін.

Сам М. Драгоманов охарактеризував свій внесок так: "наш личный труд состоял почти исключительно в выборе и систематизации... материала". Звід

М. Драгоманова містить багато демонічних історій (включаючи демонів, відьом, упирів), крім того, для нас важливою є інформація про чаклунство, вірування, пов'язані з рослинами та тваринами тощо. Цінність інформації, наданої у збірнику, полягає також у тому, що ім'я колектора вказується в кінці кожного тексту, а часто і область, де знаходиться запис.

У Львові в 1876 р. вийшла друком праця українського письменника І. Нечуя-Левицького, відданий традиційному світогляду українців. Він написаний ним під впливом міфологічної школи думки. Автор використав зібрані на той час дані та зробив наукове узагальнення та представив результати своїх спостережень у літературній та популярній формі.

У цій роботі цінною для нас є невелика частина нижчого міфу. Тому автор посилається на «низькодуховних і напівдухових» русалок, молі, мисливців, домогосподарок, нечисту гідравліку (старі люди). Для «напівміфічних істот» - відьом, упирів і перевертнів. Ця праця дуже цінна, оскільки автор вперше спробував провести систематичний огляд українських міфів.

Крім того, в 1851 р. при Київському університеті була заснована Комісія для опису губерній Київського навчального округу, яка мала характер наукового товариства. В 1864 р. створено антропологічний відділ. Українські народні вірування, ідеї та наукові дослідження в галузі міфології низького рівня відповідають роботі вищезазначених наукових центрів. У царині духовного життя людей найвища точка припала на другу половину XIX століття - початок. Двадцять століття

М. Маркевич - одна з найперших наукових праць цього періоду. Цей етнографічний фахівець спеціалізується на демонології в Україні, а також таких істотах, як домогосподарки, упирі, перевертні, русалки, відьми та повернення трупів. Пан Маркевич називає їх "надприродними істотами".

Варто вивчити праці відомих вченого-фольклориста О.О. Потебного, він розпочав свою наукову діяльність у Харківському науково-дослідному інституті. М. К. Дмитренко Назвіть це школою психології етнології та вкажіть на міфологічну концепцію О.О.Потебні не типова для міфологічної школи, а є оригінальним

вченням. Для нас найважливішими є такі його праці: "О мифическом значении некоторых обрядов и поверий", "О Доле и сродных с нею существах". Перша праця поділена на три розділи: "Різдвяні обряди", "Баба-Яга", "Змій. Вовк. Відьма", серед них своєчасний розвиток та трансформація давніх вірувань та концепцій можна простежити до широкого кола подібних індоєвропейських корпусів. Як джерело міфологічних думок, цей учений бере участь у всіх жанрах. Так, наприклад, до образу Баби-Яги вчений наводить аналогії від персонажа германської нижчої міфології Гольди (фрау Холле) до Параскеви-П'ятниці, Середи і Неділі в українських віруваннях, залучаючи для аналізу обряди, пісні, вірування, казки. Подібним чином, вивчаючи зображення змії, вовків та відьом, вчений провів багато аналогій не лише з європейцями, а й з азіатськими міфами та фольклором. Він дійшов висновку, що вовки - друга форма змії у міфології, і в цій семантичній серії іклів з різними характеристиками вони вводять упирів, перевертнів та відьом.

Правда, О.О.Потебня, як і представник школи міфології, існує тенденція до висновку про образ демонічних істот із атмосферних явищ.. Так, він вважав, що змії, вовк, упир, вовкулака – "облачные существа", колись тотожні між собою. Образ Вчений вивчав долю з точки зору лінгвістики, аналізуючи долю та імена подібних істот із народних вірувань, пісень, казок та прислів'їв різних народів, особливо слов'янських мов. Він дійшов висновку, що доля та персоніфіковане існування окремі.

Зазначимо також, що О.О.Потебня критично і обережно ставився до витворів кабінетної "міфології". Слід відзначити і працю М.Никифоровського, він православний священик, але вивчав слов'янське язичництво. Він припустив, що давні слов'яни почали схилитися до монотеїзму, і що з часом монотеїзм повинен бути перетворений на багатобожжя. Священик вважає, що злі предки слов'ян мислились загальною назвою "нечиста сила", або були розбиті на різні демонські образи (демони). Він вважає, що всі образи "злих сил" (наголошуючи демонів і відьом) мають свої первісні джерело-штормові хмари та люті вихори. Він заперечував людське походження демонічних вірувань.

У 1870-ті рр. Українські вчені опублікували багато праць, ці праці є суто емпіричними публікаціями, але також науковими роботами. Безперечно, важливою подією у колекторській роботі стала етнографічна та статистична експедиція в Україні під керівництвом відомих етнологів П.П.Чубинського. Наслідком експедиції (1869 – 1870) стало видання семи томів фольклорно-етнографічних матеріалів, які не втрачають своєї цінності і сьогодні. Для нас найголовнішим є перший том, який, крім прислів'їв, приказок та вірувань, містить також матеріали про народні вірування та думки, зокрема демонологію. Свідчення міфологічних персонажів він розділив на наступні групи: "Черти", "Духо-человеки", "Мифические существа", "Олицетворения", "Болезни".

В групі "Духо-человеки" багатий вмістом про відьом, чаклунів, упирів, мавп, русалок, ворожок, персонажів, цілителів, потопаючих тощо. Кожен текст супроводжується місцем запису (округ чи житлова зона), що є дуже цінним.

Період 70-х рр. ХІХ ст. також пов'язаний із діяльністю такої яскравої постаті у вітчизняній історичній науці, як В.Б.Антонович. Для нашої теми велике значення має його праця "Колдовство: Документы – процессы – исследования В.Б.Антоновича" велика кількість джерел брала участь у ретельному аналізі українського чаклунства та історії чаклунства. Дослідники зосередились на суді над відьмами в Україні. Проаналізувавши велику кількість позовів та інших документів В.Б.Антонович висновок полягає в тому, що демонологія як точка зору та система вірувань з'явилася в Україні дуже пізно, приблизно у другій половині ХVІІІ століття.

У цей період польські дослідники продовжували вивчати етнографічні регіони західної України. Так, твір містить безліч матеріалів Е.Руліковського "Zapiski etnograficzne z Ukrainy", "Включаючи інформацію з міфологічних полів нижчого рівня. Тут пропонуються народні вірування та ідеї, пов'язані з русалками, мавпами, відьмами, відьмами, дятлами, чаклунством тощо. Що стосується лівого берега України, хоча Південний Захід закритий етнографії Розвиток наукових досліджень справив негативний вплив, але навіть в складних умовах після впровадження антропології Валуєвського циркуляру (1863) та Емського указу (1876), вчені-ентузіасты продовжують працювати і проводити серйозні дослідження..

Подальший розвиток етнографічної науки був пов'язаний із виділенням на кінець XIX ст. на теренах України трьох наукових центрів – Києва, Харкова, Львову та створенням друкованих органів (Київської Старовини, Етнографічного Збірника, Збірника Харківського історико-філологічного товариства тощо), де опубліковані емпіричні матеріали та наукові дослідження. Аналіз розвитку досліджень міфології на сучасному етапі (кінець XIX – початок XX ст.) потребує окремої детальної розвідки.

Фольклорні твори особливо цінні для розуміння міфології та релігійного світогляду слов'ян О. Потебні «О мифическом значении некоторых обрядов и поверий» (1865) та «О купальских огнях и сродных с ними представлениях» (1867). Важливою є етнографічно-фольклористична розвідка І. Нечуя-Левицького «Світогляд українського народу», що протягом 1876 р. друкувалася у львівському журналі «Правда». Ця робота є першою, яка систематично узагальнює слов'янську міфологію. Подальші дослідження Г. Булашева — «Украинский народ в своих легендах и религиозных воззрениях и верованиях» (1908); Є. Анічкова — «Язычество и древняя Русь» (1914); Н. Гальковського — «Борьба христианства с остатками язычества в древней Руси» (1913); М. Грушевського — «Історія України-Руси», Т. I (окремі розділи), «Історія української літератури», Т. I (окремі розділи). Професор Харківського університету М. Сумцов зібрав та відібрав багато матеріалів з народної демонології. У його монографії «Культурний досвід» особлива увага приділяється народній міфології. (1890). Вивчайте фольклорні записи кінця XIX століття. У Львові створено Етнографічний комітет Наукової асоціації імені Тараса Шевченка. У 1894 р. Почав виходити журнал про літературну науку та соціальну політику "Життя і слово". У рубриці "З уст народу" важливе місце займають фольклорно-етнографічні матеріали, особливо про міфологічний та релігійний світогляд слов'ян: про творіння Бога і святих, світ, небо, землю, людей тощо. Відповідно до плану "Фольклорна збірка" у 1899 р. Було розроблено та видано вісім тематичних циклів за підписом Івана Франка і В. Гнатюка, склали «Галицько-руські народні легенди» у двох томах, куди ввійшло 412 народних творів, переважно зібраних у Карпатах. У одному з відгуків «До збирачів етнографічних матеріалів»

(1904), створений В. Гнатюком разом з І. Франком, зокрема, зазначається: «Найбільшу увагу просимо звернути тут на демонологічні матеріали: оповідання про чортів, різних страхів, хованців (домовиків), блуд, смерть і персоніфіковані хвороби, мерців, покутників (душі на покуті), чисельників і топельників, упирів, вовкулаків, відьом і чарівниць та знахарів і чарівників, хмарників (градобурів), інклюзників, закопані скарби...»[6]. Цей витвір поки що вважається незрівняним в українському фольклорі.

Пізніше, у 20-х роках, Хрушевський виділив, що увага фольклористів повинна бути зконсервована в основному на Полісько-Підляський та Карпатах, оскільки вони «найбільше консервовані в народній традиції і найменше захоплені змінами життя в останнім столітті»[3]. Окрім цих вивчень, сім томів особливо маю значення для автора «Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-русский край» П. Чубинського (1872–1878), які містять етнографічні відомості та фольклорні твори про народні вірування українського народу, «Етнографічні матеріали» Б. Грінченка (1895–1899), праці М. Маркевича, В. Милорадовича, Т. Рильського, П. Єфименка, Д. Щербаківського, В. Дашкевича, Хр. Яшуржинського, М. Максимовича, В. Гнатюка, Я. Новицького, П. Куліша, І. Франка, О. Партицького, О. Воропая, С. Килимника. Велекий пласт етнографічного матеріалу представляє відомий науковець Гуцульщини В. Шухевич (1899–1908), створивши збірку легенд та переказів цього краю. Багато важливого почерпнуто зі «Словника української мови» за редакцією Б. Грінченка (1907–1909)[4].

Стаття вважається простою та об'єктивною, вміщуючи давні релігійні вірування та пантеон вищих предків, та археологічні ресурси. «Мітологія української землі» Б. Кравціва (1964). Для пояснення міфорелігійного світогляду українців автору пригодилися праці сучасників: М. Чмихова, Б. Рибаківа, В. Барана, Я. Боровського, М. Поповича, Б. Мозолєвського, Б. Михайлова, В. Давидюка, В. Сокола, В. Скуратівського, О. Курочкіна, О. Боряк, О. Таланчук, О. Шалак, Я. Музиченко, В. Завадської, Б. Успенського, А. Байбурина, О. Гури, Г. Маслової та ін. Вагоме значення відіграли роботи І. Снегирьова, І. Сахарова, С. Азбелева, Е. Мелетинського, В. Проппа, В. Гусєва, В. Анікіна, Е. Тайлора, К. Мошинського, Л.

Нідерле та ін. Використано також капітальні дослідження відомого англійського вченого Дж. Фрезера «Золотая ветвь» (1986) та «Фольклор в Ветхом Заветі» (1984), фундаментальну тритомну працю О. Афанасьєва «Поэтические воззрения славян на природу» (1865–1869). І на сьогодні не втратили своєї значущості праці І. Сахарова — «Сказания русского народа о семейной жизни своих предков» (1836–1849); І. Снегирьова — «Русские простонародные праздники и суеверные обряды» (1837–1839); О. Терещенка — «Быт русского народа» (1848); Д. Зелєніна — «Очерки русской мифологии» (1916), «Обрядовое празднество совершеннолетия девицы у русских» (1911), «Тотемы-деревья в сказаниях и обрядах европейских народов» (1937). Дослідженню переказів про лісовика, водяника, русалок, домовика, чорта присвячена праця Є. Померанцевої «Мифологические персонажи в русском фольклоре» (1975). Цікавою працею є «Религиозные верования восточных славян конца XIX — начала XX веков» (1957) С. Токарева. Серед інших — фундаментальні видання «Мифы народов мира» та «Мифологический словарь», у яких подано значний матеріал із зарубіжної, а також слов'янської міфології.[2]

На жаль, їх автор не звернув уваги на думки українського народу. Нарешті, Костомаров у "Слов'янській міфології" зазначив: "Обмежений маленьким росіянином"[6]. Так само помилялися автори багатотомного словника Брокгауза-Ефрона, коли писали: «Лель — имя сочиненного польскими мифологами славянского языческого бога, будто бы поминаемого в свадебных песнях...»[2] і далі: «существование бога Лель основано исключительно на припеве свадебных и других народных песен — и современные ученые вычеркнули Леля из числа языческих богов» [2]. Достатньої змістовним у цій сфері є важливе дослідження «Славянская мифология: Энциклопедический словарь», підготовлено співробітниками Слов'янсько-Балканського інституту Російської академії наук. Ця праця в основному була сконцетрована на східнослов'янських (Україна, Росія, Білорусь) традиціях. Матеріали із Заходу та Югославії можна передавати лише побіжно. Відомий український учений Й. Джунь якось сказав: «В наш час чи не є мужністю шире бажання розкрити життєдайний зміст української міфології, яка часто загально оцінюється розпливчатим поняттям язичницьких, тобто «поганських», вигадок. Та

ніщо не може позбавити нас любові до своїх прадавніх звичаїв і міфів, бо то душі наших предків промовляють до нас сконцентрованим досвідом космічних епох і будять нашу генетичну пам'ять. Якими б скарбами знань не володіли наші пращури, знаннями, що втрачені нині і яких сягаємо заново в циклах творення і втрат, конкретний характер цих знань є менш важливим, ніж існування наших міфів. Бо саме вони цілющою росою оживляють і відроджують нашу душу і спонукують нас бути достойними себе, манять нас назад, у втрачений рай Уорена, назад до самих себе, до нашої сучасності і розуміння того, що час міфології — це сьогодні. Бо найважливіше — знати, чії ми нащадки. Тому міфи і викликають такий шалений спротив, як ніякі інші «казочки»[6].

1.3 Міфологія та творчість. Естетизм міфологічної свідомості.

По суті, методологія сучасної літературної науки була переорієнтована так, щоб зрозуміти її світогляд та філософські основи, надавши новий спосіб з'ясувати важливі культурні та психологічні аспекти мистецтва. В ідейній основі цієї роботи важливу роль відіграє глибока символіка та ідейна детермінація самого художнього процесу та його значущих результатів. У цьому визначенні дуже важливі примітивні міфологічні символи та образи. Вивчення міфу та символічної основи мистецтва дає змогу визначити деталі творчого пошуку художника та загальні художні характеристики типових характеристик історичного періоду, відтворених у художніх творах.

Література, як вид мистецтва, завжди контактувала з міфологією на всіх етапах її розвитку, і існує постійна взаємодія: «міфологія» вливається в літературу у вигляді сюжетних композиційних схем (міфологема) та окремих елементів (міфема) тощо. . Можна «продувати» «новий» міф. Крім того, на думку О. Лосева, міфологічний метод літератури «справді відображає життя». Міфологічна структура автора більш-менш влітається в твір мистецтва і пояснюється художньо з давніх часів. Сьогодні міф як явище привертає увагу літературознавців, філософів та культурологів. Даючи йому нове визначення та спробу знайти спосіб втілити форму та можливості. Дослідники шукають існування міфологів у творах мистецтва.

Міфологія - одна з найскладніших реалій у культурі. Можна вивчати та пояснювати у багатьох взаємодоповнюючих аспектах . Важко не погодитися з цією думкою. Художник піддався таємній глибині підсвідомості і апелював до власної міфічної пам'яті, зображуючи сюжети, образи та теми античного світогляду. У процесі літературної творчості цей елемент «колективної та несвідомої» пам'яті часто використовується несвідомо. Існує проблема - як пояснити міфологічний прояв: розглядати його як компонент, який автор використовує свідомо, або як підсвідомий ігровий процес автора.

Міфологічна поетика в авторському тексті створює художню реальність, в якій давня мова міфологічної символіки має рівнозначний "переклад". Визначаючи тип художньої дійсності, автор переважно обмежував емпіричний матеріал виокремленням предмета сакральної міфології.

Функція міфологічної структури характеризується періодичністю, оскільки на формальному рівні "незмінні елементи живуть вічно, переходять з покоління в покоління і проходять через народ. Врешті-решт, це загальна мова".

Автор безпосередньо звертається до героїв чи окремих образів - символу певного міфу (міфу), як правило, тому, що люди хочуть нової інтерпретації розповіді про міф або його елементів, утверджують міфи в сучасному світі та ``приспосовують " сучасну реальність Боже слово контекст. Зміст міфу може бути переданий автором по-різному, залежно від творчого завдання інтерпретатора.

Поняття міфу в авторському тексті слід розуміти: міф вважається продуктом колективної художньої творчості; міф вважається універсальною моделлю для побудови символів і є найважливішим джерелом сюжетів та образів у розвитку мистецтва. Міфологію може створити автор «за законами художньої правди», щоб створити нову реальність, змодельовану за законами античної свідомості. Інтерпретація міфів та багатовимірність інтерпретації, в тому числі язичницьких, зумовлена здатністю автора сприймати різноманітність і багатовалентність життєвих явищ, з одного боку, та бажанням застосувати ту саму модель до тексту, з іншого. Для того, щоб з'ясувати, наскільки пояснення міфолога допомагає зрозуміти

текст у цілому, треба припустити, що, незалежно від будь-якого пояснення, сам літературний твір є інформативним та змістовним.

На характер розвитку міфологічних матеріалів у творах впливає рівень міфології в процесі її поширення, погляди автора на міфологію та естетичні характеристики виду мистецтва. Поетична реконструкція авторського сюжету міфу - це інтеграція міфного тексту. У цьому випадку естетична складова твору підпорядковується структурі міфу, а сюжет міфу стає додатковою структурою. Поки міф використовується як сюжет, він може бути лише зразком, а в процесі творчості міф також може бути включений у твір на стилістичному та мовному рівні та сприяти розширенню художнього світу твору, додаючи тим самим нові виміри.

Мистецтво приймається з міфології і трансформується по-своєму. Воно не тільки має здатність висловлювати загальні думки у конкретних формах почуття (тобто мислячі образи), але також включає художню мову, інтеграцію багатьох міфологів та метафоричне мислення.

Слід зазначити, що вплив міфологічного мислення на художню творчість людини в різних її проявах, як правило, не помічається, і він не використовується свідомо художником, але нібито незалежно від його суб'єктивних намірів та намірів забирається. Реконструкція існуючої, але несвідомої міфологічної схеми в творі мистецтва, створеному художником, та подальші її дослідження та пояснення можуть не тільки виявити приховане символічне значення, приховане глибоко у творчій свідомості художника, а й виявити його внутрішню структуру та функціональний механізм.

1.4. Аналіз попередніх видань

Аналіз художньо – технічного оформлення науково-популярного видання Галайчука Володимира «Українська міфологія».

Тверда обкладинка, 288 сторінок.

Книжково – журнальний папір , гарнітура Minion Pro .

Видавництво «ЮНІСОФТ», Харків.

Формат 70*100/16, наклад 10 000.

Для аналізу було обрано видання 20016 року, «Українська міфологія».

Володимир Галайчук – український науковець, етнолог. У своїх роботах вивчає традиційні уявлення українців про всесвіт, народні календарні обряди та міфологію. В цій книзі містяться байки про чортів і потерчат, русалок і упирів, відьом і чугайстрів, мавок та вовкулаків, домовиків і лісовиків – демонологічних істот світу наших предків. Українці сповнювали химерними своріннями поле і ліс подвір'я, хату і хлів. Таким способом наші прщюрі створювали уявлення про Всесвіт і визначали місце людини в ньому.

Основу книгу переважно складають етнографічні відомства авторів з Полісся, Волині, Бойківщини, Гуцульщини та Покуття. Для конкретизації характеристики персонажів і збільшення географії дослідження приєднало й роботи студентів та аспірантів кафедри етнології історичного факультету ЛНУ ім. Івана Франка, а також уже виданні матеріали Павла Чубинського, Володимира Гнатюка, Володимира Шухевича, Людмили Виноградової та інших

Формат збірки 70*100/16 належить до малих форматів, що обумовлене основною читацькою групою видання.

У своїй роботі при виборі формату ми завжди звертаємо свою увагу на зміст книги, на вимоги до зовнішнього вигляду книги (дитяча, художня, навчальна, подарункова і т.д.) і побажанням автора-замовника, а вже знайшовши найбільш влучний формат розміщуємо замовлення друку в друкарні, обладнання якої найбільш сприятливе під обраний формат

В основному, розбірливе і естетичне оформлення книги має вагому роль, але вартість тиражу, як правило, також важлива для автора. Вартість книги формується не тільки кількістю кольорового ілюстративного матеріалу, якістю паперу, а й значною мірою залежить від обраного формату. Чим більше великоформатний варіант обраний, тим затратніше обійдеться друк такої книги. Також, слід приділити увагу і технічній можливості друкарні, де буде друкуватися книга.

Наклад даного видання складає 10 000 примірників. Великі тиражі, як правило, друкуються на офсетному папері.

Офсетний друк ідеально підходить для друку багатосторінкової та представницької поліграфії середніх і великих тиражів. Найбільш оптимальні тиражі

для друку офсетним способом – більше однієї тисячі екземплярів. Офсетний друк застосовується для друку книг, брошур, журналів, каталогів, буклетів, листівок, календарів і тощо.[30]

За своїм конструктивним типом палітурка видання належить до палітурок №5 – складена, з кантами, тверді сторінки покриті папером, спинка – тканиною. Видання призначене та часто користування протягом довгого часу, так як його палітурка тверда. Вона захищає книжковий блок від будь – яких механічних пошкоджень.

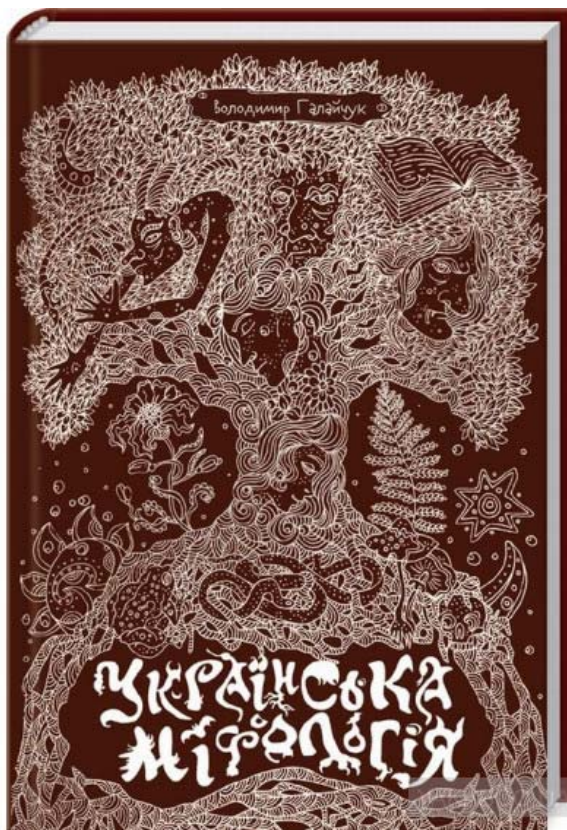
Термін служіння видань оцінюють, передусім, за змістом, художнім оформленням та визначають, використовуючи певні види паперу, з якого зроблено блок, конструкції блока (спосіб скріплення, вид форзаців, палітурні матеріали), конструкції палітурки і її покривного матеріалу. Папір обирають за зовнішнім виглядом (фактурою, кольором) та масою відповідно зі змістом видання і художнім задумом, а також за міцністю (з урахуванням довговічності, яку передбачають для видання та способу скріплення блока).

Палітурні кришки типу 5 з паперовими покривними сторінками знаходять широке застосування при випуску підручників для середньої школи, окремих творів політичної і художньої літератури, видань для дітей та ін. Це обумовлено порівняно невеликою вартістю матеріалів, що йдуть на виготовлення кришок, достатньо високою міцністю і високими художніми можливостями палітурки. До недоліків кришок цього типу слід віднести низьку зносостійкість паперових покривних сторінок і велику трудомісткість збирання кришок з наперед задрукованими сторінками. Лакування покривних сторінок, і особливо припресування полімерної плівки, значно підвищує довговічність, але разом з тим і здорожує палітурку. Кришки типу 5 з тканинним корінцем і сторінками мають гарний вигляд, міцні і довговічні, але дорогі як за матеріалами, так і у виготовленні. У зв'язку з цим основна область їх застосування – дорогі подарункові, ювілейні видання, галузеві енциклопедії і монографії по мистецтву, що виготовляються малими і середніми тиражами.[17]

Окрім захисту від механічних пошкоджень, палітурка також виконує інформативну та естетичну функції. На обкладинці обов'язково зазначають відомості, за якими можна ідентифікувати видання. Це такі відомості як назва видання. Порядок

розташування ініціалів або імен завжди повинні передувати прізвищам.

У виданні на палітурці наявна назва книги «Українська міфологія» і ім'я автора.

Рис. 1.4.1. Обкладинка

Естетичну функцію виконує яскрава графічна ілюстрація дерева. Графічний малюнок дерева яскраво контрастують з темно-коричневим фоном, можливо таке рішення оформлення було вибране саме для привернення уваги читачів. Також естетичну – інформаційну функцію виконує рукописна та химерна назва книги білим кольором, що досить добре читається на контрастному фоні. Зверху обкладинки книги вказується ім'я автора . Цей текст також має білий колір, набраний рукописним шрифтом, меншим кеглем і також є добре читабельним.

Ця композиційно шрифтова група є вдалою, відразу привертають до себе увагу читача.

Отже, художньо – технічне та поліграфічне виконання аналізованого видання є яскравим і привабливим для головної читацької групи, хоча і має деякі недоліки. Поліграфічне виконання, підбір матеріалів для зовнішніх елементів книги обрано доречно, обкладинка достатньо захищає книжковий блок від механічних

пошкоджень, що є важливим для видань для молодшого і середнього шкільного віку.

Не менш важливим технічним елементом книги являється форзац.

Форзац – подвійний (сфальцований) аркуш цупкого паперу, розташований в книзі між блоком і палітурної кришкою. Поєднує блок з кришкою і захищає крайні сторінки книги від забруднення і пошкодження, форзаци збільшують міцність цього скріплення і, закриваючи кінці марлі і грубу поверхню картону, надають зворотному боку кришки акуратний вигляд.[16]

Одночасно є елементом оформлення (прикраси) книги, де розташовують малюнки, репродукції, орнаменти пов'язані зі змістом книги, які слугують композиційним завершенням книги .

У даному виданні присутній задрукований форзац коричневого кольору з білими графічними елементами, який виконує як технічну так і естетичну функцію даного елемента книги.

Титульний аркуш – заголовний лист видання, основний титульний елемент книги, на якому даються головні відомості про неї – прізвище автора, назву, жанр, місце і час видання, видавництво, марку видавництва, марку серії, номер і т.д. Як правило, титул розміщують на першій сторінці видання і він займає всю сторінку.[16]

За наявності авантитула, фронтисписа чи контртитула титул верстають на третій сторінці.

Щоб титул добре засвоювався читачем, необхідно з усіх поміщених на ньому різноманітних і неоднакових за значенням відомостей виокремити найважливіші, зробити явним зв'язок між ними, виявити їх супідрядність і єдність.

Фронтиспис – це малюнок, розташований поруч з титулом, на лівій сторінці. Він відображає характер усієї книги або є ілюстрацією до найважливішого епізоду. Це може бути також і портрет автора або головного героя твору.[14]

У даній книзі присутній тільки і титул. Авантитул відсутній . Це зумовлене специфікою оформлення видання та хід здешевлення видання за рахунок зменшення сторінок. У таких науково-популярних виданнях не завжди важливо зазначати повний перелік відомостей , які можливі для титулу і авантитулу.

На звороті титульного аркуша розміщена коротка інформація про книгу і ім'я ілюстратора, редактора та рік випуску.

На жаль, в книзі відсутній зміст, що ускладнює пошук певного розділу книги. Зрештою, зміст відображає загальну структуру та характер системи заголовка видання. За допомогою контенту читачі можуть швидко зрозуміти склад публікації та знайти потрібну текстову частину. Однак, хоча зміст має загальне посилання, його вага у певних видах видань може бути різною, що впливатиме на позицію змісту в книзі та структуру та відбір різних її частин.

Зазвичай у цьому розділі книги немає конкретних правил, що регулюють перелік обов'язкових компонентів. Це залежить від автора, видавця, теми, випуску та типу публікації. Наприклад, у новій публікації вступ можна спростити. У наукових публікаціях - більш складний і повний. Отже, вступна частина є додатковим текстом основної частини або деяких текстів, написаних видавцем чи автором, щоб читачі мали більш повне та глибоке розуміння пропонованої публікації. За домовленістю ця частина включає такі компоненти семантичної структури книги: видавець, передмова, вступна стаття та вступ автора.

На розвороті вихідними даними справа розміщений вступ на 4 сторінки.

Фрагмент вступної частини книги, що називається «від видавництва», це з'явиться тоді, коли необхідно звернути увагу читачів на причини або принципи таких публікацій. За обсягом вони дуже короткі, як правило, одна або дві сторони. Введіть інший шрифт. Це може бути: демонстрація нещодавно опублікованого проекту; підтвердження причин другого видання, відмінності від другого видання, представників організацій або спонсорів, що беруть участь у реалізації проекту; короткі цільові адреси для читачів із конкретними пропозиціями, Прохання або апеляція.

Передмова - це слово, яке зазвичай використовується у видавничій практиці. Різниця лише в тому, що під цим текстом вказано автора.

Кількість вступних статей залежить від обсягу самої книги, їх поширення та призначення - від половини до трьох видавничих аркушів.

Сторінка без полів або формат набору - це задрукована частина сторінки

видання, яка може бути повною, спускною, кінцевою, одно – та багатошпальтною. Основою формату набору є формат видання, причому публікації однакового формату можуть мати різні формати набору відповідно до розмірів полів.[14]

Визначення області друку сторінки встановлюється стандартом і також є невід'ємною частиною дизайну видання. Порожній простір оточений з усіх чотирьох сторін публікації, на відміну від темних плям графіки, оздоблення та елементів тексту.

Значення полів лежить в основі організації простору сторінки, впливає на розташування та взаємодію всіх інших елементів друкованого видання. Поля сторінки створюють рамку навкруги формату набору. Нижнє поле -основа, фундамент, тому воно більше за інші: внутрішні (корінцеві поля) зливаються в зоровому сприйнятті на розвороті й унаслідок цього вужчі. Традиційно зовнішнє поле приблизно в 1,5 рази ширше корінцевого, а нижнє поле в 1,5 рази більше верхнього.[21]

Основний принцип оформлення друкованого видання будь – якого виду – однаковий формат набору і його прямокутність. Варіант оформлення видання вибирається видавцем залежно від виду видання, умов користування ним і зручності читання.

Особливості внутрішньої структури подекуди вимагають певного оформлення: наприклад, заголовки, додаткові відомості, завдання або запитання, зображення, формули розміщуються на широких полях. Саме тому деякі наукові, виробничо-практичні, науково-популярні видання, дитяча література можуть бути оформлені за індивідуальним стилем.

Версії, призначені для тривалого читання, повинні мати ширше поле сторінки, розмір шрифту та інтервал між рядками, щоб поліпшити зручність використання та освоєння читання.

В обраному виданні присутній нормальний, одно колонковий формат набору тексту. Розміри відповідають формату і цільовим призначенням видання. Відстань полів є оптимальними.

До допоміжних елементів книги ,які допомагають читачеві орієнтуватися у

книзі є колонцифра, колонтитул та зміст.

Колонцифра - це порядковий номер сторінки у виданні. Вибір шрифту для колонцифр та їх місця залежить від того, які роль і призначення колонцифр у виданні. Так, у виданнях з нескладною рубрикацією, де читач дуже рідко користується колонцифрами для відшукування окремих частин тексту (в дитячій, художній, словниковій літературі), особлива її акцентація не потрібна. Навпаки, в навчальних, наукових, довідкових виданнях колонцифри – необхідний елемент; тут вони мають бути помітними, що досягається місцем їх розташування, а також кеглем та накресленням шрифту. [14]

Нижній колонтитул із двокрапкою або без неї завжди включається у розмір побудованої сторінки. Припускаючи, що загальний формат складеної сторінки кратний розміру шрифту основного шрифту, вони принаймні відокремлюються від розміру шрифту або розміру тексту основного шрифту.

Колонтитули не розміщують на всіх титульних сторінках видання, порожніх сторінках, на сторінках, зайнятих повністю ілюстраціями (крім наукової та технічної літератури), а також, на початкових сторінках видання із спуском.

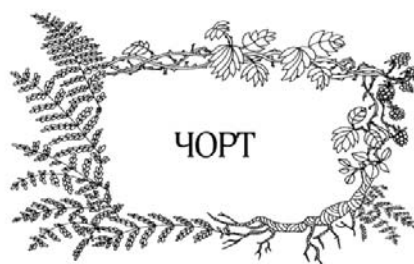
У обраному виданні наявні лише колонцифри, а колонтитули відсутні. Колонцифри розташовані у нижній частині книги по середині з додатковим ілюстративним елементом Кегль яким набрана колонцифра є меншим від основного тексту.

Побудова рубрикації різних типів видань буває різним; існують корінні відмінності ускладненої рубрикації наукової книги від абсолютно простої і нескладної системи рубрикації в підручниках для початкової школи. Але якщо в різних типах видань є різні способи побудови рубрикації, то природно, що повинні диференціюватися з цього самого ознакою і прийоми оформлення рубрикації. Прийоми оформлення рубрикації будуть диференціюватися в залежності від вмісту, цільової та читацької установок видання, в залежності від складності побудови видання. [21]

У зв'язку з усім сказаним слід особливо зупинитися на ролі рубрики в виданні. Рубрики у виданнях бувають самих різних видів.

Рубрикоційне членування тексту може бути до певної міри формальним, наприклад, такі рубрики, як глава I, частина III, книга п'ята і т. д., є формальними заголовками, що розчленовують текст на окремі частини. Озаглавлювати ними відрізки відповідно до архітектонікою видання, проте без розкриття в заголовку змісту рубриційного тексту. На противагу цьому виду рубрик, в книжкових виданнях мають широке поширення тематичні рубрики, котрі розкривають зміст розміщується під ними тексту. Тематичні рубрики в виданні фіксують в своєму тексті основне, головне в змісті рубрикаційних відрізків тексту. У ряді випадків ці рубрики дають певні установки щодо розуміння розміщення під рубрикою матеріалу. Тематичні рубрики, відповідно до будови рубрикації видання, можуть бути більш загальними і, навпаки, більш приватними, що характеризують будь-якої дрібне питання. Характеристика тематичної рубрики з цієї точки зору залежить від того, до якої рубрикаційної ступені вона відноситься.[21]

Книги зазвичай мають як формальну, так і тематичну рубрикацію. У цьому випадку офіційний заголовок уточнює значення заголовка теми у публікації, особливо в її системі заголовків, та визначає позицію заголовка теми у структурі заголовка публікації.

Найпопулярнішим персонажем української демонології є *чорт*. Етимологію цієї назви виводять від слів 'чоротий', 'рубати, різати', 'чорт, що рве' та ін. Побутув і низка інших назв: *дьявол, аццлер, біс, сатана, біда, мара, дівоко, дітко, лий, лийш, лисак, нилатий, розатий, куцій, той, з ріжками; тохспатий, пухватий, лукавий, нечистий, нематий, недобрий, нечиста сила, чорний, щезник; той, щез би; осамінь, пекун, він, той; тот, цурака му; тот, що у склиз; той, котрий ходить по шалахах; той, з камінем; маришше; зміц би не має — най скаменіє; скармюник, не Боже та ін.* Ситуативно слово *чорт* має й інші відповідники: сердцю замість *чорт* бого знає кажуть *корни* бого знає чи смала бого знає. Безпосередньо співвідносне з *чортом* і поняття *лакш*. Персоніфікований лак називають *лакшійло, лакшю, ляхочка, ляховка, ляхівка, ляхав, племста, маюка*. Нерідко ж просто кажуть, що *лакш* *чорт*, *чорт*.

Вручення українців, пов'язані з *чортом*, свого часу змислово проілюстрували провідні українські етнографи Павло Чубинський¹⁰, Василь Милорадович¹¹, Георгій Булашев¹², Володимир Шухевич¹³, Володимир Пятюк¹⁴ та ін. Окремі розвідки про цього персонажа належать перу відомих російських етнографів Пилипа Толстого¹⁵ й Леопольда Ванорадовича¹⁶. Продолюють побутувати уявлення про чорта й сьогодні.

Дослідники слушно зауважують, що як узагальнене поняття «нечистої сили» *чорт* може замінювати майже всіх інших демонічних істот. Незважаючи на суттєві нашірування народохристиянської світосвітної моделі, певні його ознаки, вочевидь, належать до найдавніших пластів слов'янської демонології, пов'язаних з уявленнями про потойбічне існування душ та зооантропоморфними візуальними. У «давності» персонажа переконує й те, що образ *чорта* в демонологічних уявленнях українців доволі розмитий і як самостійний персонаж у сюжетних текстах фігурує порівняно рідко. Переважно «нечиста сила» присутня в них як щось загальне, неідентифіковане. Все ж побутують і тексти, для яких образ *чорта* є ключовим.

Як можна судити з розмовців, *чорта* уявляють схожим на пекуну, проте *чорну*, обросту шерстю, з рильцем, хвостом, рогами, тваринно вивернутим копішам,

Рис. 1.4.2. Рубрикація

Заголовок публікації позначає деякі завершені частини тексту, робить текст систематизованим та упорядкованим, а також наголошує на значенні та позиції тексту; тематична частина розкриває основний зміст, іноді дає деякі налаштування та забезпечує розуміння тексту пояснення. Всі ці функції необхідно враховувати при розгляді дизайну заголовка.

Для видання вибрано дві гарнітури шрифтів основного тексту, заголовків, назви твору . Шрифт для заголовків і основного тексту використовується «Minion Pro» різного накреслення. Цей шрифт застосовується всюди де потрібний «звичайний» , спокійний, загальноприйнятий шрифт.

Як основний елемент друкованої версії, щоб нести тягар змісту, шрифт повинен спочатку сприяти розумінню тексту, збільшувати його зміст, упорядковувати та упорядковувати різну інформацію, а також вибирати різні блоки або елементи публікації шрифтом та не шрифтом.

Шрифт має відповідати певним вимогам. Один з них легкість читати. Малюнок лаконічний і чіткий, без складних форм і деталей, що збільшує зручність читання шрифтів. Також шрифт має і естетичне значення оформлення тексту.

За своєю будовою основний текст має бути простим, для оформлення якого застосовується одна гарнітура і всі рядки мають однакову довжину, і складеним, до якого належать багато гарнітурні тексти з різноманітними форматуваннями.

Заголовки відрізняються від основного тексту лише кеглем. Також присутній авторський рукописний шрифт, яким написано назву твору разом з іменем автора.

Шрифтове вирішення видання є непоганим, все відповідає вимогам для видань даної категорії.

Стосовно ілюстративного матеріалу, характер ілюстраційної системи кожного художника-ілюстратора можна оцінювати з позицій того, як він передає в ілюстрації дві основні категорії всякого дії - простір і час. При розгляді індивідуальних особливостей образотворчої мови художнику слід звертати увагу на те, як він веде лінію і кладе пляма, який він одержує характер руху, що художник віддає перевагу, моделюючи форму,- лінію і пластику або світло і колір, як будує просторові плани, як розподіляє чорне і біле, яке значення надає силуету, якими композиційними

принципами переважно користується, як краще передавати характер руху, жестів персонажів і т. д. Часто все це спрощено називають почерком художника, хоча було б правильніше іменувати ці особливості індивідуальним стилем.

Також в книзі існують примітки на декілька сторінок.

Вихідні відомості видання – сукупність даних, які характеризують видання та призначені для його оформлення, інформування користувачів, бібліографічного опрацювання й статистичного обліку.

Вихідні дані мають бути у кожному примірнику видання. Перелік, зміст і порядок оформлення вихідних відомостей залежать від виду видань і визначаються державними стандартами, ДСТУ 8344:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні елементи. Терміни та визначення понять» та ДСТУ 4861:2007 «Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості».

Зазвичай вихідні дані розміщують на титульному аркуші, звороті титульного аркуша, останній сторінці, на обкладинці чи палітурці, корінці обкладинки, суперобкладинці видання. Оформлення вихідних даних покладається на видавця.

Усі книжкові видання в Україні, незалежно від мови основного тексту, повинні містити обов'язкову анотацію та вихідні бібліографічні відомості державною мовою. Винятком можуть бути лише видання іноземними мовами, призначені для розповсюдження за кордоном або серед іноземців. Вихід у світ видання без обов'язкових для нього вихідних даних або з недостовірними відомостями не допускається.

За відсутності титульного аркуша (наприклад, у виданнях малого обсягу) зазначені елементи вихідних відомостей слід подавати на першій сторінці обкладинки чи на суміщеній титульній сторінці.

В обраному виданні вихідні дані розміщені на початку книги, на звороті титульного аркуша. На цій сторінці зазначена вся необхідна інформація для контролю роботи видавництва та поліграфічного підприємства. Інформація про видання, його формат, вид паперу, тип друку, імена авторів оригінального макету, ілюстрацій, редакторів, відомості про видавництво та друкарню, знаки охорони авторських прав.

Обране видання має задовільну якість поліграфічного виконання всіх

елементів. Друк має високу роздільну якість, чітко передає кольори та виглядає яскраво та привабливо на крейдованому папері.

Проаналізувавши художньо-технічне оформлення видання, можна зробити висновок, що видання оформлене не погано в художньому і технічно-поліграфічному виконанні, але також має деякі недоліки, такі як відсутність змісту та недостатній рівень ілюстративного матеріалу.

У даному виданні оформлення відповідає читацькому призначенню.

У виданні «Українська міфологія» було враховано цільову аудиторію, загальний характер оформлення видання відповідає категорії читачів та не є занадто навантаженим зайвим декоративним та ілюстративним матеріалом. Видання досить просте в оформленні, текст сприймається нормально. Ілюстрації присутні тільки на обкладинці, початку розділів і іноді супроводжується в самих розділ, тому відчувається недостатня кількість ілюстративного матеріалу.

Дане видання є чудовим прикладом книги наукового популярного характеру з використанням ілюстративного матеріалу. Папір видання досить простий і тонкий, тому втрачається повноцінність книги і просвічується друк з протилежної сторінки, що є одним з негативних факторів.

Однак на сьогоднішній день, таке оформлення і стиль ілюстрацій вважається застарілим. Саме тому дане видання було мною обране для приклад оформлення та створення нового дизайну, з урахуванням всіх недоліків.

Висновки до Розділу 1

Світ міфології і демонології українського народу, поза сумнівами, один з найбагатших не тільки в слов'янїзму, але і у всьому світі. Підтвердження цьому - величезна кількість найрізноманітніших історій, притч, казок і оповідань на тему фантастичних істот. Цей фольклорний матеріал передає справжні вірування, традиції, світогляд наших предків, є таким собі генетичним кодом народності. У ситуації, що склалася популярності всього українського, дана тема не може бути не цікава.

Тому сучасні соціальні міфи намагаються замінити реальність. Він часто досягає успіху, оскільки іноді правда, доброта і краса яскравіше проявляються в міфах, ніж у найбільш об'єктивному тлумаченні реальності. Це особливо очевидно сьогодні, коли ЗМІ прагнуть використовувати реальність як джерело постійного тиску.

Однак історія знає багато прикладів, що свідчить про те, що суспільство занурене в міфічну реальність, не тільки втратило свободу вибору, але й втратило достатню кількість ідей для реалізації загальнолюдських цінностей. Яким би захоплюючим не було життя в міфі, головним його недоліком є те, що ніхто не обирає. Для того, щоб усвідомити необхідність змін, важливо перевершити міфічну реальність і усвідомити, що історичні події відіграють величезну роль у виборі особистості та моральних позиціях.

РОЗДІЛ 2.

ПРОЕКТУВАННЯ ТА ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ ПЕРЕВИДАННЯ КНИГИ

2.1. Художня концепція

У розробці концепції перевидання книги ми спиралися на ідею «модернізації» сучасної української міфології і водночас залучення до оформлення таких символів української культури, які б надали їй цілком наочних національних ознак.

Художньо-технічне оформлення видання полягає у поєднанні всіх елементів книги для формування цілісного твору. Гармонія, придатна для форматування, шпальти набору, зовнішніх та внутрішніх структурних елементів, ритму ілюстрацій, стилів та кольорів, створюють цілісний та збалансований твір.

Одним із важливих композиційних та просторових методів, що становлять структурну цілісність книги, є ритмічне та метричне повторення. Ритмічними акцентами в книгах можуть бути вибір та розповсюдження ілюстрацій, тексту та заголовків. У цій версії ритм задається макетом тексту та ілюстрацій, так що текстовий кадр по черзі розміщується на правій стороні обкладинки, ілюстрації перетікають з однієї в іншу, від зображення до тексту та поєднання першої та останньої сторінок.

Дизайн такої книги - дуже важливий аспект. Чи змушує поява публікації зрозуміти читачеві, чого він очікує, і розглядаючи жанр книги, слід сприймати серйозно.

В результаті виконаної роботи створено якісне видання, яке містить в собі як пізнавальний читацький матеріал, так і оригінальну ілюстративну базу.

2.2 Унікальність та актуальність видання

Оскільки дизайн попереднього видання застарів, актуальність дизайну цього

видання полягає у необхідності вдосконалення художньої та технічної пристосованості цієї роботи. Залучені українські культурні теми є не вичерпними і завжди актуальна, що визначає потребу цієї роботи на сьогодні для задоволення сучасних потреб читачів.

Видання унікальне тим, що має оригінальний макет та незвичайний вигляд. Запроектване видання виділяється з-поміж інших новою інтерпретацією твору. Художнє оформлення повністю виконане самостійно та не передбачає жодного плагіату чи аналогів. Також книгу можна віднести до подарункового видання для любителів української містики, проте є також актуальною для читацької аудиторії старшого шкільного віку.

Унікальний вигляд видання, таємничі ілюстрації з фантастичними персонажами заохочують до читання.

2.3 Формат видання, його виправданість та призначення в залежності від типу, обсягу, цільової аудиторії

Формат книги було обрано 70*90/16. Тобто формат блоку збірки після обрізу 170*215 мм. Його можна віднести до збільшених форматів., що часто використовується і застосовується для видань з великою кількістю великих ілюстрацій і великим шрифтом. Цей формат чудово підходить для ілюстративного ряду видання, дає можливість зробити зручні поля для цільової аудиторії книги, не зважаючи на контрастні ілюстрації та полоси набору. Обраний формат врівноважує темні важкі ілюстрації з стандартною смугою набору тексту.

Дана збірка є подарунковим виданням, тому є виправданим невеликий обсяг у 48сторінок, зробити тверду палітурку.

2.4 Зовнішнє оформлення видання (тип палітурки, зв'язок із типом видання, форзаци)

Для видання було обрано палітурку типу 7. Палітурні кришки типу 7, порівняно з іншими кришками з клейовими з'єднаннями деталей, прості по

конструкції, дешеві у виготовленні, більш міцні. Виготовлені із застосуванням порівняно дорогих покривних матеріалів на тканинній основі, вони використовуються для багатотомних видань художньої літератури, енциклопедій і інших видань, коли необхідно забезпечити зовнішню привабливість і довговічність видання. Для окремих творів і збірок політичної і художньої літератури частіше стали застосовувати покривні матеріали на паперовій основі з полімерним покриттям (типу бумвініл, балакрон і ін.), які по міцності і довговічності мало поступаються палітурним тканинам і в той же час в 1,5 – 4 рази дешевше за тканини. Використання багатоколірних відбитків з подальшим припресовуванням прозорої полімерної плівки значно підвищує художні можливості палітурки.[18]

На обкладинці розташована по середині шрифтова композиція, назва збірки набрана акцидентним шрифтом «RUSNeverwinter» з центральною виключкою. Шрифт поєднується з квітковим орнаментом, який дублюється в продовж всієї книги. Назва надрукована білим кольором. Обкладинка має сіруватий колір з додаванням текстури потертості, з відцентрованою ілюстрацією дівчини, яка повторюється в блоці книги.

На корінці дублюється назва книги «RUSNeverwinter» шрифтом і кольором.

Рисунок 2.1 Лицева сторона обкладинки

Форзац , подвійні листи щільного паперу, розташовані в книзі між блоком і палітурною кришкою. Сполучає блок з кришкою і захищає крайні сторінки книги від забруднень; одночасно є елементом оформлення книги. За технологією виготовлення і прикріплення розрізняють пріклеїніє, прошивні і пришивні , по вигляду оформлення – прості (з незапечатаного паперу), тематичні (сюжетні) і декоративно-орнаментальні.[16]

Необхідна елементарність книг є форзаці, один з яких з'єднує перший список книжкового блоку з передньою частиною переплетеної кришки, а другий - останнім блоком з задньої сторони. Беручи участь в скріпленні переплетеної кришки з книжним блоком, форзаці збільшують міцність цього кріплення і, закриваючи кінці марлею грубу поверхню картонна, додають зворотному боку кришки акуратний вигляд.[14]

Оскільки обкладинка доволі яскрава і різка, форзац виконаний доволі просто -

на ньому зображена рослинний орнамент на такому ж фіолетовому фоні, який прослідковується по всі книзі.

Рисунок 2.2 Форзац

2.5 Внутрішнє оформлення

Авантитул - це перша сторінка книжкового блока, один з композиційно-декоративних елементів книги. Авантитул розміщується у виданні при наявності в ньому контртітула чи фронтисписа. На авантитулі поміщають прізвище автора, назву видання або видавничу марку, інколи назву видавництва чи декоративний малюнок або надзаголовкові дані однієї чи декількох організацій, які видають книгу, а також дані про серію. Верстають елементи оформлення на оптичній середині сторінки, інколи у верхній частині сторінки з виключкою вправо чи посередині. Тексти на авантитулі, як правило, тієї ж гарнітури, що і титул, але меншого кегля — не більше 12—14 пунктів. Авантитул може ще іменуватися фортитулом або вихідним листком. Колонцифру на авантитулі не ставлять.[16]

На авантитулі перевидання книги розміщено невеликий графічний малюнок квітки. Знизу сторінки вказано «Київ 2020».

За авантитулом зазвичай слідує набірний або художній титул. Титульний аркуш - заголовний лист видання, основний титульний елемент книги, на якому

даються головні відомості про неї — прізвище автора, назву, жанр, місце і час видання, видавництво, марку видавництва, марку серії, номер тому і т. п. Як правило, титул розміщують на першій сторінці видання і він займає всю сторінку.

За наявності авантитула, фронтисписа чи контртітула титул верстають на третій сторінці. Титульний аркуш повторює та доповнює відомості, поміщені на обкладинці, дає повніше уявлення про видання.

Для видання створено титул, який містить назву видання, підзаголовки, автора, приналежність вікової групи, рік та місце випуску. Назва видання відцентрована, і виконана тією ж шрифтовою композицією, що і на обкладинці - «RUSNeverwinter», але в фіолетовому кольорі. Титульний лист містить ілюстрації рослин, що є доречною для обраної теми.

Над назвою розташовано ім'я автора, набрано 12 пт гарнітурою «Garamond». Тим же й шрифтом набрано підзаголовки і приналежність до вікової категорії, але меншим кеглем – 10.

Рік та місце видавництва набрані також «Garamond» 10 пт.

Вихідні відомості видання – сукупність даних, які характеризують видання та призначені для його оформлення, інформування користувачів, бібліографічного опрацювання й статистичного обліку. Зазвичай вихідні дані розміщують на титульному аркуші, звороті титульного аркуша, останній сторінці, на обкладинці чи палітурці, корінці обкладинки, суперобкладинці видання. Оформлення вихідних даних покладається на видавця.[14]

Вихідні дані надають велику допомогу читачам у швидкій та повній інформації про цю книгу.

Вихідні дані видання розташовані на окремому розвороті, наступній сторінці після авантитулу.

Зміст – це перелік всіх вхідних в видання частин, розділів, глав і параграфів із зазначенням номерів сторінок, на яких вони починаються. Вони є складовою частиною майже всіх книжкових і журнальних видань. Як правило зміст розміщується на самому початку або в кінці видання.[21]

Дизайн вмісту може бути довільним. Головним критерієм є користь вмісту для

читача. Зміст даного видання виконує довідкову функцію і є нестандартний - він має ілюстративну підтримку, яка відповідає стилістиці книги. Зміст написаний тим же авторським шрифтом, що і назва книги - «RUSNeverwinter», а частини - гарнітурою «Garamond».

Зміст прикрашений ілюстраціями, які дублюються на титульному листі.

Рисунок 2.3 Оформлення змісту

Зміст поміщений на початку книги, що є характерним для даного типу видань

Шмуцтитул – це окремий аркуш у книзі з назвою частини або розділу. Його вміщують перед окремими частинами або розділами книги. Щоб зекономити папір, а також кошти на оформлення книги, шмуцтитул, у якому зазначається частина чи розділ книги, замінюють складною рубрикацією - "шапкою", яку вміщують у верхній частині першої сторінки тексту даного розділу (частини). Відділяючи частини чи твори один від одного, вони полегшують пошук і підкреслюють їх відносну самостійність.[16]

Завдяки імуцтитулу художник може зробити оформлення книги виразнішим та насиченішим.

Шмуцтитул може бути складеним, мальованим, комбінованим, декоративним і сюжетно-ілюстрованим — залежно від виду видання. Текст шмуцтитулів оформляють аналогічно до оформлення титульного аркуша, шрифтом тієї ж гарнітури, але зменшеного кегля. Композиція рядків шрифту на шмуцтитулі повинна

відповідати титульному аркушеві та системі рубрикації всієї книги.[16]

Верстають шмуцтитул на непарній сторінці з пустим зворотом.

Колонцифру, колонтитул, норму і сигнатуру на шмуцах-титулах не розміщують.

Дане видання поділене на 16 розділи, тому для відокремлення розділів було вирішено зробити шмуцтитули. У виданні створено сторінковий шмуцтитул, фіолетового кольору. Назва кожного розділу зроблена тією ж шрифтовою композицією що і назва книги.

2.6 Розмір полів, їхня доцільність, зв'язок з текстовим блоком

2 Для видання відповідно до формату обрано поля

3 -верхнє – 25,7 мм;

4 -нижнє – 35,6 мм;

5 -зовнішнє – 38 мм;

6 -корінцеве – 38 мм.

7 Як правило, розмір полів зростає від внутрішнього до нижнього, проте в даному макеті найбільше поле – зовнішнє. Це зумовлено розміщенням колонцифри внизу.

2.7 Шпальта набору, гарнітура шрифту, кеглю основного тексту – їхня доцільність

Для видання обрано дві гарнітури шрифтів для основного тексту, заголовків і колонцифр. Шрифт для заголовків «RUSNeverwinter» добре підходить до тематики всього видання. Колір шрифту змінюється відповідно до оточення, на шмуцтитулах і обкладинці – білий, на решті сторінок – темно фіолетовий.

Основний набірний шрифт «Garamond», цей шрифт є дуже вдалим для використання у текстах такого характеру. Він стилістично відповідає характеру видання та також є читабельним легким для сприйняття.

Рисунок 2.4 Оформлення розвороту з ілюстрацією

2.8 Наявність та оформлення колонцифр та колонтитулів

2 Колонцифри набрані шрифтом «Garamond», відцентровані і розміщені внизу сторінки. Кегель шрифту для колонцифр – 10. Колонтитули відсутні через їх функціональну недоцільність у даному виданні.

2.9 Характеристика ілюстративного матеріалу

Описуючи характеристику ілюстрацій варто звернути увагу на всю концепцію оформлення книги та її смислове навантаження.

Основною художньою частиною мого дипломного проекту є графічні ілюстрації. Вони мають тоновий та штриховий характер, оброблені у такому програмному забезпеченні як Procreate. У якості тла для шмуців використано кольорове тло, що являє собою текстурну підложку фіолетових відтінків різної насиченост. Обрана мною техніка гармонійно виглядає поряд з текстовими блоками.

Для оформлення книги ілюстративним матеріалом обов’язково була проведена робота з змістом тексту, аналіз його, та виділення найхарактерніших змістовних рис матеріалу. Після цього була проведена робота над зібранням матеріалу та пошук художньої техніки зображення ілюстративного матеріалу.

Видання містить ілюстрації сторінкові з виходом частковим на суміжну

сторінку. Для кожного міфа було створено низку ілюстрацій, які повністю розкривають сюжет .

2.10 Вихідні дані, виправданість їх шрифтового і композиційного рішення в системі цілісного оформлення книги

Це частина вихідних відомостей, у яких дається виробничо-поліграфічна характеристика видання.

Згідно із проектом нового українського стандарту, випускні дані повинні містити:

- формат паперу та частку аркуша;
- наклад (тираж);
- обсяг видання в умовних друкованих аркушах;
- номер замовлення виготівника видавничої продукції;
- назву та місцезнаходження видавця;
- відомості про видачу видавцю свідоцтва про внесення до Державного реєстру України видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції (далі — Державний реєстр);
- назву та місцезнаходження виготівника видавничої продукції, а також відомості про його внесення до Державного реєстру.[18]

Висновки до Розділу 2

Отже, у ході роботи дипломної магістерської дисертації було обрано перевидання книги «Українська міфологія» Володимира Галайчука. Під час підготовки макету нового видання було враховано основну проблематику та недоліки попереднього видання. Великий акцент було зроблено на ілюстраціях до книги, а також на їх тісному зв'язку зі змістом. Придумана ритміка книги, підібрані вдалі шрифти і розроблені ілюстрації до кожної міфологічної історії.

У розробці концепції перевидання книги ми спиралися на ідею «модернізації» сучасної української міфології і водночас залучення до оформлення таких символів української культури, які б надали їй цілком наочних національних ознак. Художньо-технічне оформлення видання полягає у поєднанні всіх елементів книги для формування цілісного твору.

В оригінальній стилістиці сучасні ілюстрації досягли балансу між композицією та кольором, і відповідно до підсвідомого сприйняття кольору, колір використовується як засіб вираження емоцій та характеру. В результаті було створено повну публікацію, в якій текст та ілюстрації доповнюють один одного, розкриваючи події з різних сторін.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИДАННЯ

3.1. Аналіз вихідних даних для проектування

Для дипломної магістерської дисертації було обрано перевидання книги «Українська міфологія» Володимира Галайчука. Запропонований формат видання 70×90/16.

Призначення науково-популярних видань – нести наукову інформацію широкому колу читачів – визначає видавничу концепцію оформлення видань цього типу. Вона визначається вимогами науковості й образності, раціональності й емоційності, таким способом представлення матеріалу, що доступно передає складні поняття. Оскільки одна з характерних ознак науково-популярних видань є наявність значної текстової інформації. Колонцифра у альбомі присутня і розташована на нижньому полі сторінки по центру.

Для видання обрано дві гарнітури шрифтів: для заголовків, основного тексту і колонцифр, технічних даних. Шрифт для заголовків RUSNeverwinter є акцидентним, для основного тексту і колонцифр шрифт Garamond . Основний текст друкувався 10,25 кеглем, оскільки видання передбачає велику кількість текстової інформації.

Політурка тверда, типу 7, цілнокрита. Тверда політурка зберігає книгу від механічні пошкодження і продовжує життя книги.

Таблиця 3.1.1

Технічна характеристика перевидання книги «Українська міфологія» Володимира Галайчука

№ п/п	Найменування показника	Оригінал
1.	Формат і доля аркушу, см	70×90/16
2.	Формат видання до обрізу, мм	175x226
3.	Формат видання після обрізу, мм	170*215

4.	Тираж видання, прим.	1000
5.	Обсяг видання: у сторінках	300
	у фіз. друкарських аркушах	18,75
	в умовних друкованих аркушах	21,75
	в обліково-видавничих аркушах	23,9
6.	Текст, кегль шрифту, гарнітура	
	• основний	10,25 pt
	• додатковий	11 pt
	• колонцифри	10 pt
	• вихідні дані	11 pt
7.	Титульні елементи	
	Титул:	
	• характер оформлення	Декоративно-шрифтовий
	• кількість фарб	4
	• характер ілюстрацій	кольорова, растрова, штрихова
	• гарнітура і кегель, п	Garamont, 10pt/ RUSNeverwinter 12pt
8.	Ілюстрації	
	• кількість фарб	4
	• характер ілюстрацій	кольорова ,растрова, комбінована
	• техніка виконання	Графічний редактор Procreate

	<ul style="list-style-type: none"> розташування у виданні ілюстративність видання,% 	<p>Сторінкові, шмуцтитул</p> <p>100%</p>
9.	<p>Палітурка</p> <ul style="list-style-type: none"> тип покривний матеріал кількість фарб характер оформлення характер ілюстрацій 	<p>7</p> <p>Папір матовий офсетний, 120г/м²</p> <p>4</p> <p>Ілюстративно-текстовий кольорова,растрова, комбінована</p>
10.	<p>Форзац</p> <ul style="list-style-type: none"> тип матеріал кількість фарб характер оформлення 	<p>Простий приклеєний, Форзацний папір 140г/м²</p> <p>4</p> <p>Декоративно-орнаментальний</p>
11.	<p>Блок</p> <ul style="list-style-type: none"> характер (форма) корінця матеріал вид скріплення блоку матеріал скріплення 	<p>Прямий</p> <p>Крейдований папір швейне скріплення</p> <p>Клей, нитки, папір</p>
12.	<p>Метод друку</p>	<p>офсетний</p>

Класифікація видання за ДСТУ 3017:2015

Ознака	Визначення
За матеріальною конструкцією	Книжкове
За знаковою природою	Ілюстративно-текстове
За періодичністю	Неперіодичне
За цільовим призначенням	Науково-популярне
За характером інформації	Інформаційне
За віковою категорією	Для дорослих і діти старшого шкільного віку
За терміном використання	Довгострокове
За обсягом	Книга
За повторністю випуску	Передрук

3.2. Розробка конструкції видання

Обсяг перевидання книги «Українська міфологія» Володимира Галайчука 300 сторінок, комплектується методом підбирання, скріплення методом шиття.

Для їхнього скріплення обрані прості приклейні форзаци – сфальцьовані в один згин аркуші паперу, що приклеюються до сторони палітурної кришки та по корінцевому краю до першої сторінки першого зошита, скріплюючи політурку та блок.

Друк 4+4. Палітурка типу 7— суцільнокрита, тверда, з кантами, з прямим корінцем. Складається з 4 деталей : картонні боковини, відстав, покриття. Картонні боковини та паперовий відстав обклеєні одним матеріалом.

8	25	32	1
9	24	17	16
12	21	20	13
5	28	29	4

2	31	26	7
15	18	23	30
14	19	22	11
3	30	27	6

Рис.3.2.1 Макет спуску шпальт для видання формату 70x90/16

3.3 Проектування комплексного технологічного процесу

Згідно з загальними технічними вимогами, перевидання даного типу може бути віддруковане способом офсетного друку, а довготривале його використання вимагає виконання друку на якісному папері.

Наклад даного видання складає 1 000 примірників. Великі тиражі, як правило, друкуються на офсетному папері, а політурка за допомогою офсетного друку. Офсетний друк ідеально підходить для друку багатосторінкової та представницької поліграфії середніх і великих тиражів. Найбільш оптимальні тиражі для друку офсетним способом – більше однієї тисячі екземплярів. Офсетний друк застосовується для друку книг, брошур, журналів, каталогів, буклетів, листівок, календарів і тощо.

При випуску книги з ілюстраціями вибір офсетного технології зумовлений, тому що тільки в цьому випадку готовий виріб виявиться оптимальним за якістю поліграфічного виконання і за економічними показниками.

Дане видання призначене для дорослої аудиторії і дітей старшого шкільного віку, тобто помірною використання.

Макет створювався у програмі Adobe InDesign, використовуючи ноутбук Asus.

Ілюстрації виконувались у спеціальному графічному редакторі для малювання ProCreate. Для створення текстурного фону використовувався пензель з стандартного набору «Суха пастель». Всі ілюстрації виконувались двома пензлями «Procreate Pencil» та «Soft Brush Grain».

Було надруковано кілька пробних зразків розворотів, для визначення доцільності розміра шрифту і корекція кольору, контрастності ілюстрацій.

Друк відбувався на лазерному принтері Canon. Після аркуші були сфальцьовані та складені у блок, що був шитий спеціальною машинкою для книг. Форзац був приклеїний з двох сторін до блоку. Політурка виконувалась окремо, і згодом була приклеєна до форзаців.

3.4. Розробка блок-схеми технологічного процесу

Було побудовано блок-схему технологічного процесу виготовлення книги з офсетним способом друку (рис.3.4.1).

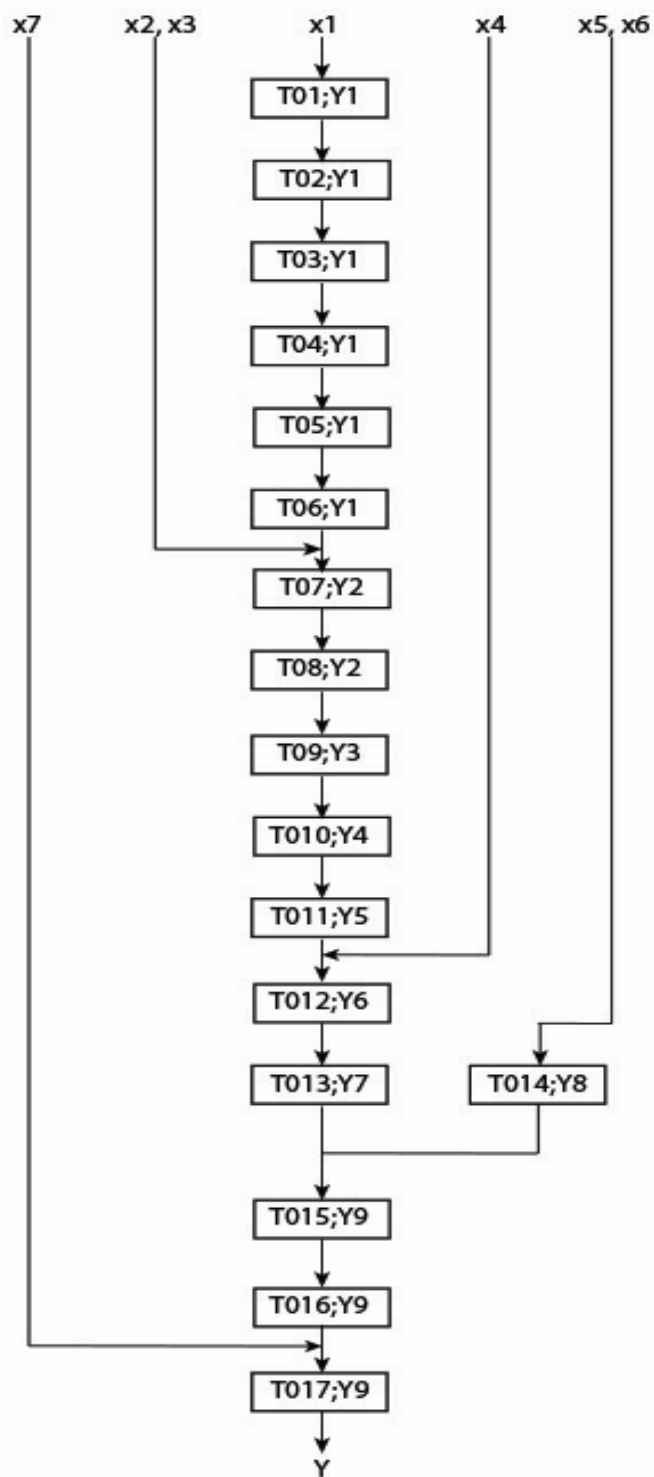

Рисунок 3.4.1. Блок-схема технологічного процесу

ТО – символи технологічних операцій;

У – устаткування;

Х – використані матеріали;

У – результат кінцевої роботи.

ТО1 – створення графічного матеріалу; ТО2– створення оригінал-макетів; ТО3 – верстка; ТО4 – спуск полос; ТО5 – кольороподіл; ТО6 – растрування; ТО7 – друк пробних зразків; ТО8 – друк (основних аркушів блоку, палітурного паперу, форзаців,); ТО9 – фальцювання віддрукованих листів для блоку видання; ТО10 – розрізка аркушів; ТО11 – комплектування блоку видання; ТО12 – шиття нитками книжкового блоку; ТО13 – обрізка блоку з трьох сторін; ТО14 – виготовлення палітурки; ТО15 – склеювання книжкового блоку з палітуркою, приклеювання форзаців; ТО16 – пакування готового тиражу.

У1 – Ноутбук ASUS X751m, планшет Ipad 11Pro; У2 – Офсетна друкарська машина Shinohara 75-4 2D (чотири фарби) , денситометр Techkon Dens , спектрофотометр V-1200 ; У3 – комбінована фальцювальна машина **Purple Magna ZYHD 660** ; У4 – різальна машина *Wohlenberg 76*; У5 – листопідбірна машина **Brehmer ZTM 892/32**; У6 – ниткошвейна машина для книг Purlux SXB400; У7 – триножова різальна машина Eurocutter TM28 ТКТ; У8 – машина для виготовлення палітурок Tecnograf T-Rex (T20-Rex); У9 – ручна операція.

Х1 – графічний матеріал; Х2 – папір; Х3 – фарба; Х4 – нитки; Х5 – картон; Х6 – клей; Х7 – матеріал для пакування.

У – готова продукція.

3.5. Маршрутно-технологічна карта

Таблиця 3.3.

Маршрутно-технологічна карта процесу підготовки видання

№	Найменування технологічної операції	Устаткування	Технологічні режими. Програмне забезпечення	Витратні матеріали	Допуски та засоби контролю
1	Створення графічного матеріалу	Ноутбук ASUS X751m, планшет Ipad 11Pro	ОС Windows 8.1, Adobe Photoshop CC2020, Procreat	Цифрові файли: psd, pdf	Візуальний, контроль за допомогою програмного забезпечення
2	Створення оригінал- макетів, верстка	Ноутбук ASUS X751m	ОС Windows 8.1, Adobe InDesign CC2019, Adobe Acrobat	Цифрові файли: psd, indd, pdf	Візуальний, контроль за допомогою програмного забезпечення,

					ДСТУ 3018-95, СОУ 18.1- 02477019-04:2015
3	Електронний спуск полос	Ноутбук ASUS X751m	ОС Windows 8.1, Canon	Посторінковий оригінал макет в електронному вигляді, цифрові файли: psd, indd, job	Візуальний, контроль за допомогою програмного забезпечення
4	Кольороподіл	Ноутбук ASUS X751m	ОС Windows 10 Adobe Photoshop CC2020	Цифровий файл: ai	Візуальний контроль

5	Растрівання	Ноутбук ASUS X751m	ОС Windows 10 Adobe Photoshop CC2020	Цифровий файл: psd	Візуальний контроль
6	Друк пробних зразків	Ноутбук ASUS X751m, офсетна друкарська машина Shinohara 75-4 2D, денситометр Techkon Dens , спектрофотометр V-1200.	ОС Windows, Adobe Acrobat	Крейдований папір, фарба	денситометр Techkon Dens , спектрофотометр V-1200
7	Друк (основних аркушів блоку, палітурного паперу, форзаців)	Офсетна друкарська машина Shinohara 75-4 2D, денситометр Techkon Dens , спектрофотометр V- 1200.		Крейдований папір, фарба	Денситометр Techkon Dens , спектрофотометр V-1200.

8	Фальцювання віддрукованих листів для блоку видання	Комбінована фальцювальна машина Purple Magna ZYHD 660	Температура приміщення 20 – 25°C; відносна вологість 50 – 70 %; освітленість – 300 лк Вентиляція	Задруковані аркуші	Візуальний контроль
9	Розрізка аркушів	Різальна машина <i>Wohlenberg 76</i>		Задруковані аркуші	Візуальний контроль
10	Комплектування блоку видання підбиранням	Листопідбірна машина Brehmer ZTM 892/32			
11	Шиття нитками книжкового блоку	Ниткошвейна машина для книг Purlux SXB400		Нитки для прошиву блоку	Візуальний огляд готової продукції

12	Обрізка книжкового блоку з трьох сторін	Триножова різальна машина Eurocutter TM28 ТКТ	Температура приміщення 20 – 25°C; відносна вологість 50 – 70 %; освітленість – 300 лк Вентиляція	блок	Візуальний огляд готової продукції, формат після обрізки має відповідати затвердженому
13	Виготовлення палітурки типу 7	Машина для виготовлення палітурок Tecnograf T-Rex (T20-Rex)		Картон, задрукований палітурний папір, клей	Візуальний контроль
14	Склеювання книжкового блоку з палітуркою, приклеювання форзаців.	Ручна операція		Клей	Візуальний контроль
16	Пакування готового тиражу	Ручна операція		Матеріал для пакування (картонні коробки)	Контроль якості книг

3.6 Розрахунково-графічна частина

1. Обсяг видання у фізичних друкарських аркушах:

$$O_{\text{фіз.др.арк.}} = C/\text{ч},$$

де C – загальна кількість сторінок, ч – доля;

$$\text{Для блоку видання : } O_{\text{фіз.др.арк.}} = 300/16 = 18,75$$

2. Обсяг видання в умовних друкованих аркушах:

$$O_{\text{ум.друк.арк.}} = O_{\text{фіз.друк.арк.}} \times K_{\text{п}},$$

де $K_{\text{п}}$ – коефіцієнт приведення;

$$K_{\text{п}} = (70 \times 90)/(60 \times 90) = 1,16$$

$$O_{\text{ум.друк.арк.}} = 18,75 \times 1,16 = 21,75$$

3. Обсяг видання в обліково-видавничих аркушах:

$$O_{\text{обл.вид.арк.}} = \Sigma E_{\text{зн.}}/40000 + \Sigma \Phi_{\text{ілюстр.}}/3000 = C_{\text{т}} \times E_{\text{с}}/40000 + K_{\text{іл.}} \times \Phi_{\text{іл.}}/3000,$$

де $\Sigma E_{\text{зн.}}$ – сумарна кількість знаків у виданні,

$\Sigma \Phi_{\text{ілюстр.}}$ – сумарна площа ілюстрацій у виданні,

$C_{\text{т}}$ – кількість сторінок тексту, $E_{\text{с}}$ – ємність 1 сторінки тексту,

$K_{\text{іл.}}$ – кількість ілюстрацій, $\Phi_{\text{іл.}}$ – формат ілюстрацій, см.

Кількість сторінок загальна – 300

Кількість сторінок із текстом – 250

$\Sigma E_{\text{зн.}} = 72 \times 38 = 2736$ знаків тексту на одній сторінці

Кількість сторінок з ілюстраціями – 50

40-задрукованих повністю ($17 \times 21,5$ см) = $14\,620$ см²

10 ілюстрацій вставок (4×4 см) = 640 см²

$$\Sigma S_{\text{ілюстр.}} = 14\,620 + 640 = 15\,260 \text{ см}^2;$$

Норматив знаків на титул, шмуцтитули, вихідні дані, політурку – 1000 знаків.

Колонцифри (приблизний підрахунок) – 456 знаків.

Для блоку видання : $O_{\text{обл.вид.арк.}} = (2736+1000)/40000 + 15260/3000 = 3736/4000 + 8406,5/3000 = 0,09+5,08 = 5,17$

Ілюстративність видання:

$$I = \Sigma S_{\text{іл.}} / \Sigma S_{\text{вид.}}$$

де $\Sigma S_{\text{іл.}}$ – сумарна площа, яку займають ілюстрації,

$\Sigma S_{\text{вид.}}$ – сумарна площа всього видання

$$\Sigma S_{\text{іл.}} = 152\,60 \text{ см}^2$$

$$\Sigma S_{\text{вид.}} = 10\,965\,00 \text{ см}^2$$

$$I = 152\,60 / 10\,965\,00 = 0,139 \times 100\% = 13,9\%$$

4. Кількість аркушо-відбитків:

$$N_{\text{арк.відб.}} = O_{\text{фіз.др.арк.}} \times T,$$

$$N_{\text{арк.відб.}} = 18,75 \times 1000 = 18\,750$$

Кількість аркушо-відбитків для форзаців:

$$O_{\text{фіз.арк.}} = 8/16 = 0,5$$

$$N_{\text{арк.відб.}} = 0,5 \times 100 = 500$$

5. Кількість фарбо-відбитків:

$$\text{Для блоку: } N_{\text{фарб.відб.}} = N_{\text{арк.відб.}} \times \Phi = 18\,750 \times 4 = 75\,000,$$

де Φ – фарбовість видання.

Розраховуємо кількість фарбо-відбитків для форзаців:

$$O_{\text{фіз.арк.}} = 8/16 = 0,5$$

$$N_{\text{арк.відб.}} = 0,5 \times 1000 = 500$$

$$N_{\text{фарб.відб.}} = 500 \times 4 = 2000$$

Розрахунок кількості основних витратних матеріалів

1. Кількість паперу для виготовлення тиражу

$$П = (a \times b \times \partial \times T \times O_{\text{фіз.арк}} \times k_{\text{вітходів}}) / 2 \times 1000 \text{ (кг)};$$

де $a \times b$ – площа фізичного друкарського аркушу, м²

$O_{\text{фіз.арк}}$ – кількість фізичних акушів видання;

∂ – маса 1 м² паперового аркуша, г.;

$k_{\text{вітходів}}$ – коефіцієнт технічних відходів;

T – тираж;

1,15 – коефіцієнт виробничих витрат.

$$\text{Для блоку: } П = (0,7 \times 0,9 \times 120 \times 1000 \times 18,75 \times 1,15) / 2 \times 1000 = 815 \text{ кг}$$

$$\text{Для форзаців: } O_{\text{фіз.арк}} = 8 / 16 = 0,5$$

$$П = (0,7 \times 0,9 \times 140 \times 1000 \times 0,5 \times 1,15) / 2 \times 1000 = 25,4 \text{ кг}$$

2. Розрахунок кількості фарби:

$$M_{\text{ф}} = (O_{\text{фіз.арк}} \times T \times k_{\text{вітходів}} \times k_{\text{витрат. фарби}} \times k_{\text{привед.}}) / 1000 \text{ (кг)};$$

де: $O_{\text{фіз.арк}}$ – кількість фізичних акушів видання;

T – тираж, тис. примір.;

$k_{\text{вт}}$ – коефіцієнт технічних втрат;

$k_{\text{витрат. фарби}}$ – норма витрат фарби на 1000 фарбовідбитків стандартного формату 60×90 см (г) (Середня розрахункова норма витрат друкарських фарб при друкуванні на аркушевих машинах при багатоколірному друці на 1000 аркушів стандартного формату 60×90 см 84 г на 4 фарби);

$k_{\text{привед.}}$ – коефіцієнт приведення до стандартного формату 60×90 см.

$$k_{\text{привед.}} = 70 \times 90 / 60 \times 90 = 1,16 ;$$

$$\text{Для блоку: } M_{\text{ф}} = (18,75 \times 1000 \times 1,15 \times 126 \times 1,16) / 1000 = 3152 \text{ кг};$$

$$\text{Для форзаців: } M_{\text{ф}} = (0,5 \times 1000 \times 1,15 \times 16,8 \times 1,16) / 1000 = 11,2 \text{ кг};$$

Розрахунок завантаження по операціях

1. Завантаження на створення оригінал макету:

$$N_{\text{ілюстр.}} = a \times b \times (O_{\text{ф.д.а}} \times (I/100)) \text{ (см}^2\text{)};$$

де: $a \times b$ – добуток сторін видання, м;

I – ілюстративність видання;

$O_{\text{ф.д.а}}$ – кількість фізичних друкарських аркушів;

$$N_{\text{ілюстр.}} = 0,7 \times 0,9 \times (18,75 \times (13,9/100)) = 1,638 \text{ (см}^2\text{)}$$

2. Завантаження на друк:

$$N_{\text{друк.}} = O_{\text{ф.д.а}} \times T \times K_{\text{в}},$$

де: $N_{\text{друк.}}$ – кількість аркушів, необхідних для друкування накладу, арк.;

$O_{\text{ф.д.а}}$ – кількість фізичних друкарських аркушів;

$K_{\text{в}}$ – коефіцієнт, що враховує виробничі втрати при друкуванні (брак та втрати).

$$N_{\text{друк.}} = 18,75 \times 1000 \times 1,04 = 19\,500 \text{ (арк.)}$$

3. Завантаження на підрізання та розрізання аркушів:

$$N_{\text{підр. і розр.}} = O_{\text{ф.д.а}} \times T \times K_{\text{в}} \text{ (арк.)};$$

де: $N_{\text{друк.}}$ – кількість аркушів, необхідних для друкування накладу, арк.;

$K_{\text{в}}$ – коефіцієнт, що враховує втрати облікових одиниць на цьому або наступних етапах виробництва.

$$N_{\text{підр. і розр.}} = 18,75 \times 1000 \times 1,02 = 19\,125 \text{ (арк.)}$$

4. Завантаження на скріплення:

$$N_{\text{скріплен.}} = T \times K_{\text{в}} \text{ (примірників)};$$

де: K_v – коефіцієнт, що враховує втрати облікових одиниць при скріпленні блоку
обраного видання.

$$N_{\text{скріплен.}} = 1000 \times 0,005 = 5 \text{ примірників.}$$

5. Завантаження на пакування:

Пакування виготовлення продукції здійснюється в пачки по 4 кілограми.

Розрахуємо масу книжкового блоку видання:

$$M_{\text{книжкового блоку}} = a \times b \times \rho \times N_{\text{аркушів}}$$

де: $a \times b$ – добуток сторін видання, м;

ρ – щільність паперу, г/м²;

$N_{\text{аркушів}}$ – кількість листів у виданні ($\frac{1}{2}$ від кількості сторінок).

Розрахунок за масою зробимо окремо для основного паперу для, приклеюк та вкладок та сумуємо їх.

$$M_{\text{книжкового блоку}} = 0,17 \times 0,21 \times 120 \times (300/2) = 643(\text{г})$$

Розрахуємо масу форзаців ($M_{\text{ф.}}$):

$$M_{\text{ф.}} = a \times b \times \rho \times N_{\text{аркушів}}$$

де $a \times b$ – добуток сторін видання, м;

ρ – щільність паперу, г/м²; $N_{\text{арк}}$ – кількість листів у виданні.

$$M_{\text{ф.}} = 0,17 \times 0,21 \times 140 \times 4 = 20 (\text{г})$$

Розрахуємо масу палітурного паперу ($M_{\text{п.}}$):

$$M_{\text{п.}} = a \times b \times \rho \times N_{\text{аркушів}}$$

де $a \times b$ – добуток сторін видання, м; ρ – щільність паперу, г/м²;

$N_{\text{арк}}$ – кількість листів у виданні.

$$M_{\text{п.}} = 0,17 \times 0,21 \times 120 \times 2 = 8,6 (\text{г})$$

Розрахуємо масу картонних сторонок палітурки ($M_{\text{к.}}$):

$$M_{\text{к.}} = a \times b \times m \times N_{\text{аркушів}}$$

де $a \times b$ – добуток сторін видання, м;

m – вага 1 м^2 картону, товщиною 3 мм, $m=2,1$ (кг)

$N_{\text{арк}}$ – кількість листів у виданні.

$$M_{\text{п}} = 0,17 \times 0,21 \times 2,1 \times 2 = 0,15 \text{ (кг)} = 15 \text{ (г)}$$

Сумарна маса одного примірника:

$$643 + 20 + 8,6 + 15 = 687 \text{ г}$$

$$4000 / 687 = 5,8$$

Якщо в упаковці максимально 4 кг вміщується, то максимальне можливе пакування по 6 примірника.

Отже, кількість пачок готової продукції буде складати:

$$N_{\text{пачок}} = 100 / 6 = 16,6 \text{ (пачок)}, \text{ приблизно } 17 \text{ пачок.}$$

Висновки до Розділу 3

Для дипломної магістерської дисертації було обрано розробку науково-популярного оформлення твору Галайчука Володимира «Українська міфологія», 300 сторінок, формат 70x90/16 та було проведено детальний аналіз технічної характеристики видання, розроблено конструкцію видання. Було обрано метод друку – офсетний. При випуску книги з ілюстраціями вибір офсетної технології зумовлений, тому що тільки в цьому випадку готовий виріб виявиться оптимальним за якістю поліграфічного виконання і за економічними показниками.

Побудовано блок-схему технологічного процесу. Описано вибір матеріалів та обладнання, для друку обрано папір, щільність 120 г/м², прості приклеїні форзаци, палітурка типу 7. Було складено маршрутно-технологічну карту процесу виготовлення видання, яка містить послідовні технологічні операції, використане устаткування та програмне забезпечення, методи контролю якості видання.. Були проведені розрахунки і визначено кількість основних витратних матеріалів (кількість паперу для виготовлення тиражу, розрахунок потрібної кількості фарби), також проведено розрахунок завантаження по операціях та масу примірника.

РОЗДІЛ 4

ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ

4.1. Характеристика друкованої продукції

Науково-популярне видання «Українська міфологія»: Обсяг 300 сторінок, Формат 70х90/16, фарбність 4+4, тверда політурка, наклад 1000 примірників.

4.1.1. Розрахунок кількісних показників

Кількість знаків у рядку 72 знаки.

Визначення кількості рядків на шпальті:

Кількість рядків в полосі 38 рядків

Кількість шпальт: 250

Усього кількість авторських аркушів тексту:

$$(72 \times 38 \times 250) / 40000 = 17,1$$

4.1.2 Підрахунок графічного матеріалу

Формат видання після обрізки, см: 17 х 21,5.

Площа малюнків :

$$\text{Форзаци: } 17 \times 21,5 \times 2 = 731 \text{ см}^2$$

Ілюстративність: 100%

$$\text{Робочі сторінки } (300-250) \times 17 \times 21,5 = 50 \times 17 \times 21,5 = 18\,275$$

$$\text{Загальна площа} - 18\,275 + 731 = 19\,006 \text{ см}^2$$

Усього кількість авторських аркушів графічного матеріалу:

$$19\,006 / 3\,000 = 6,3$$

4.1.3 Розрахунок обсягу видання в обліково-видавничих аркушах

Кількість авторських аркушів тексту – 17,1

Кількість автор. аркушів графічного матеріалу – 6,3

Норматив знаків на титули, вихідні дані, обкладинку - 1000

Колонцифри 230x72=16 560

Обліково-видавничі аркуші $(1000+16560)/40000+17,2+6,3=23,9$

Таблиця. 4.1

Склад авторських, обліково-видавничих аркушів твору

Елемент твору	Одиниця виміру	Загальна кількість одиниць виміру	Кількість авторських / обліково-видавничих аркушів
Авторські аркуші тексту	тис. знаків	684	17,1
Графічний матеріал	см ²	19 748	6,3
Усього авторських аркушів	-	-	23,4
Матеріал, розміщений видавництвом та титульні дані твору	тис. знаків	17 560	0,44

Усього обліково- видавничих аркушів	-	-	23,9
---	---	---	-------------

Розрахунок обсягу видання у фізичних друкованих та умовно-друкарських аркушів

Обсяг книги у фізичних друкованих аркушах складає : $300:16=18,75$

Обсяг умовно-друкарських аркушів:

$70 \times 90 / 60 \times 90 = 1,16$

$1,16 \times 18,75 = 21,75$

4.2. Розрахунок авторського гонорару

Включає гонорар за оригінальний текст (переклад), винагороду автору художнього оформлення. Обчислюється як добуток обсягу робіт і ставки гонорару

Таблиця 4.2

Розрахунок авторського гонорару

Вид робіт	Одиниця виміру	Обсяг	Ставка гонорару, грн.	Сума гонорару, грн.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5=3 x 4</i>
Оригінальний авторський текст	авт. арк.	17,2	3740	64 3328
Усього	-	-	-	64 3328

Таблиця 4.3

Розрахунок художнього гонорару

Елемент графічного оформлення твору	Одиниця виміру	Обсяг	Ставка гонорару, грн.	Сума гонорару, грн.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5=3 x 4</i>
Шпальти блоку	шпальта	50	750	37500
Обкладинка	ілюстрація обкладинки	1	1500	1500
Форзац	комплект	1	550	550
Усього	-	-	-	39 500

4.3. Витрати на поліграфічне виконання

Визначаються за оптовими цінами виробника книжкової продукції.

Друкування і виготовлення блоку:

$V_1 = 6090$ грн. – розцінка за 1 умовний друкований аркуш.

$V_{1000} = 420$ грн. – розцінка за друкування накладу та скріплення блоку, за 1000 умовних друкованих аркушо-відбитків.

Об'ємні витрати:

$V_o = O_y * V_1 = 21,75 \times 6090 = 132\ 458$ грн.

Тиражні витрати:

$K_{\text{відбитків}} = O_y * T = 21,75 \times 1000 : 1000 = 21,75$ тис. ум. друк. арк. відб.

$V_T = K_{\text{відбитків}} * V_{1000} = 21,75 \times 420 = 9135$ грн.

V_o — витрати об'ємні

$K_{\text{відбитків}}$ — кількість умовних друкованих аркушо-відбитків

V_T — витрати тиражні

Виготовлення форзаців

$V_1 = 1380$ грн. – об'ємні витрати незалежно від накладу

$V_{1000} = 105$ грн. – тиражні витрати, за 1000 книг

Тиражні витрати:

$V_T = T * V_{1000} : 1000 = 1000 \times 105 : 1000 = 105$ грн.

V_T – витрати тиражні

Виготовлення палітурок

$V_1 = 1890$ грн. – об'ємні витрати незалежно від накладу

$V_{1000} = 840$ грн. – тиражні витрати, за 1000 книг

Тиражні витрати:

$V_T = T * V_{1000} : 1000 = 1000 \times 840 : 1000 = 840$ грн.

V_T — витрати тиражні

Усього витрати на поліграфічне виконання: 145808 грн.

Результати розрахунків представлені в табл. 4.

Таблиця 4.4

Витрати на поліграфічне виконання

Вид поліграфіч них робіт	Об'ємні витрати				Тиражні витрати				Усього об'ємн і і тираж ні витрат и
	Од. виміру	Обсяг робіт	Розцінка, грн.	Усього витрати, грн.	Од. виміру	Обсяг робіт	Розцінка, грн.	Усього витрати, грн.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5=3x4</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9=7x8</i>	<i>10=5+9</i>
Друкування і виготовлен ня блоку	ум. др. арк.	21,75	6090	132 458	100 0 ум. др. арк. від б.	21,7 5	78	9135	134154
Виготовлен ня форзаців	видання	1	1380	1380	100 0 кни г	1	105	105	1485
Виготовлен ня палітурок	видання	1	1890	1890	100 0 кни г	1	840	840	2730
Усього	-	-	-	1357 28	-	-	-	10080	145 808

4.4. Вартість паперу, картону, палітурних та інших матеріалів

Обсяг твору в фізичних друкованих аркушах становить:

300 : 16 долю аркуша = **18,75** фіз.друк арк.

Наклад твору **1000** примірників.

Фізичний друкарський аркуш становить:

18,75x1000:1000=**18,75** тис.фіз.друк.арк.

Фізичний друкарський аркушат з урахуванням відходів на технологічні потреби поліграфічного виробництва (8%) становить:

18,75 тис. фіз. друк. арк. x 1,08 = **20,25** тис. фіз. друк. арк.

Формат видання: 70x90/16

Папір офсетний масою 120 гр./м²

Потреба в папері для виготовлення блоків:

Видання буде друкуватися на папері формату 70 x 90 см.

Потреба в папері розраховується за формулою:

$$П = m \times S \times A / N,$$

Де m – маса паперу; (0,12 кг/ м²).

S – площа аркушу; (0,7 x 0,9 м).

A – фізичний друкарський аркушат, тис. фіз. друк. арк.

N – кількість задруковуваних сторін аркушу; (2).

$$(0,12 \times 0,7 \times 0,9 \times 20,25) : 2 = 0,77 \text{ тонн.}$$

Витрати на папір для виготовлення блоку розраховуються за формулою:

$$В_{\text{п}} = П \times Ц,$$

де Ц – ціна за тонну паперу, 32000грн.

$$0,77 \times 32\,000 = \mathbf{24\,640 \text{ грн.}}$$

Витрати на папір для виготовлення форзаців

На основі довідника технолога-поліграфіста визначаємо, що для видання форматом 70 x 90/16, для 1 000 примірників потрібно 250 аркушів паперу формату 72 x 91 см, масою 135гр./ м².

Розрахунок кількості аркушів на весь наклад проводимо за формулою:

$$K_a = N \times T \times (1 + K_{т.в.}), \text{ де}$$

N – норма витрат аркушів паперу на 1 000 примірників;

T – наклад, тис. прим.;

K_{т.в.} – коефіцієнт технічних витрат.

$$K_a = 250 \times 1 \times (1 + 0,038) = 260 \text{ аркушів}$$

Потреба в папері для виготовлення форзаців:

$$(260 \times 0,72 \times 0,91 \times 0,135) : 1\,000 = 0,023 \text{ тонн.}$$

Ціна за 1 тонну паперу 135 г/м² = 32 000 грн.

Витрати на папір для форзаців становлять:

$$0,023 \times 32\,000 = \mathbf{736 \text{ грн.}}$$

Витрати на папір для виготовлення палітурок

На основі довідника технолога-поліграфіста визначаємо, що для видання формату 70 x 90/16 для 1 000 примірників потрібно треба 125 арк. паперу формату 74 x 93 см і масою 120 гр/ м².

Розрахунок кількості аркушів на весь наклад:

$$K_a = N \times T \times (1 + K_{т.в.})$$

$$K_a = 125 \times 1 \times (1 + 0,085) = 136 \text{ аркуша.}$$

$$(136 \times 0,84 \times 1,08 \times 0,12) : 1000 = 0,015 \text{ тонн.}$$

Ціна за 1 тонну паперу масою 120 гр/м² = 32 000 грн.

Витрати на папір для виготовлення палітурок становлять:

$$0,015 \times 32\,000 = \mathbf{48 \text{ грн.}}$$

Витрати на картон для виготовлення палітурок

На основі довідника технолога-поліграфіста визначаємо, що для видання формату 70 x 90/ 16, на 1 000 примірників потрібно 125 аркушів картону формату 84 x 108 см, товщиною 1,75 мм і масою 903,3 кг/ тис.арк.

Розрахунок кількості аркушів картону на весь наклад:

$$K_a = H \times T \times (1 + K_{т.в.}), \text{ де}$$

H – норма витрат аркушів картону на 1 000 примірників;

T – наклад, тис. прим.;

K_{т.в.} – коефіцієнт технічних витрат.

$$K_a = 125 \times 1 \times (1 + 0,132) = 142 \text{ аркуша.}$$

$$142 \times 0,9033 : 1000 = 0,128 \text{ тонн.}$$

Ціна за 1 тону картону – 25 000 грн.

Витрати на картон для виготовлення палітурок становлять:

$$0,128 \text{ т} \times 25\,000 \text{ грн.} = \mathbf{3200 \text{ грн.}}$$

Результати розрахунків зведені у табл. 5.

Таблиця 4.5

Вартість паперу, картону, палітурних та інших матеріалів

Матеріал	Потреба, тонн	Ціна за тону, грн.	Вартість, грн.
Папір для виготовлення блоків	0,77	32 000	24 640
Папір для виготовлення форзаців	0,023	32 000	736

Папір для виготовлення палітурки	0, 0015	32 000	48
Картон	0, 128	25 000	3200
Усього	0,9225	-	28 624

4.5. Загальновидавничі витрати

Включають витрати на обробку та оформлення рукопису і витрати на утримання управлінського апарату видавництва. Розрахунок загальновидавничих витрат проводиться, виходячи з встановлених нормативів та обсягу видання в обліково-видавничих аркушах:

Загальновидавничі витрати:

$$23,9 \times 2100 = \mathbf{50\ 904 \text{ грн. } 50\ 190}$$

4. 6. Розрахунок повної видавничої собівартості

Повна видавнича собівартість включає загальну видавничу собівартість і позавиробничі витрати, які приймаються у розмірі 10% від загальної видавничої собівартості. Загальна видавнича собівартість формується з авторського, художнього гонорару, витрат на поліграфічне виконання, вартості паперу, картону, палітурних та інших матеріалів, загальновидавничих витрат, інших виробничих витрат. Результати розрахунків наведені в табл. 6.

Таблиця 4.6

Повна видавнича собівартість, ціна видання, грн.

№	Стаття витрат	Величина
1.	Авторський гонорар	64 3328
2.	Художній гонорар	39 500
3.	Витрати на поліграфічне виконання	145 808
4.	Вартість паперу, картону, палітурних та інших матеріалів	28 624
5.	Загально видавничі витрати	50 190
6.	Усього (п. 1-5)	907 450
7.	Інші виробничі витрати (5% п. 6)	45 372
8.	Загальна видавнича собівартість (п.6+п.7)	952 822
9.	Позавиробничі витрати (10 % п. 8)	95 282
10.	Повна собівартість (п.8+п.9)	1 048 104
11.	Прибуток (20% п. 10)	209 620
12.	Відпускна ціна накладу	1 257 724
13.	Відпускна ціна 1 примірника	1 257

Отже, відпускна ціна примірника видання становитиме **1 257** грн.

Економічні показники

1. Кількісні показники.

Натуральні, умовно-натуральні показники по виданню представлені в табл. 4.7.

Натуральні, умовно-натуральні характеристики видання

Показник	Величина показника
Формат (см) і доля аркушу видання	70 x 90/ 16
Обсяг видання, аркушів:	
- обліково-видавничих	23,9
- авторських	23,8
- фізичних друкованих	18,75
- умовних друкованих	21,75
Наклад, тис. прим	1

2. Фінансові показники

Проектуються такі фінансові показники випуску видання (табл. 4.8).

Фінансові показники випуску видання, грн.

Показник	Величина показника
Повна собівартість накладу	1 048 104
Собівартість 1 примірника	104
Відпускна ціна накладу	1 257 724
Ціна 1 примірника	1 257
Прибуток	209 620

Економічна доцільність випуску запроєктованого видання підтверджується конкурентоздатною ціною, прибутковістю проекту. При рентабельності 20% прибуток від реалізації накладу становитиме 209 620. грн

Висновки до Розділу 4

Для виконання подарункового науково-популярного видання «Українська міфологія» було встановлено економічно обґрунтовані ціни при якісному оформленні.

Було розраховано загально видавничу собівартість, що становить 907 450 грн , яка включає витрати на художній гонорар - 39 500 грн , редакційні витрати - 64 3328 грн, витрати на папір, картон та палітурні матеріали - 28 624 грн , витрати на поліграфічні роботи - 138369, загальновидавничі витрати - 50 190 грн та позавиробничі витрати - 95 282 грн.

Провівши детальний аналіз запроектованого видання з економічної, технічної, виробничої та художньої точки зору, було встановлено ряд якісних показників для вдалого його виконання.

Таким чином було створено якісний, за поліграфічними, та вигідний, за економічними показниками науково-популярного видання.

ВИСНОВКИ

Аналізуючи весь масштаб проведеної роботи для перевидання книги «Українська міфологія» Володимира Галайчука потрібно розглянути історію розвитку та дослідження української міфології, проаналізувати різні концепції її трактування і перших видань даної тематики. Зробити аналіз технологічних характеристик видання, враховуючи усі вимоги, стандарти.

В результаті дослідження було розроблено нову концепцію книги. Для цього були використані мотиви рослинного орнаменту, які були поєднані з сучасною графічною ілюстрацією.

Відповідно було розроблено конструкцію і оригінал-макет книги. Було проведено детальний аналіз технічної характеристики видання, обрано метод друку, описано вибір матеріалів та обладнання. Крім того були проведені розрахунки і визначено кількість основних витратних матеріалів, проведено розрахунок завантаження по операціях та масу примірника.

Було розраховано загальновидавничу собівартість, яка включає витрати на художній гонорар, редакційні витрати, витрати на папір, картон та палітурні матеріали, витрати на поліграфічні роботи, загальновидавничі витрати та позавиробничі витрати.

Під час підготовки макету нового видання було враховано сильні та слабкі сторони попереднього видання. Велика увага була приділена якості виконання ілюстрацій, а також роботі зі шрифтами.

Метою оформлення було відображення динамічності сюжету та яскравості образів, змальованих у міфах, створення гармонійно стилістично і композиційно поєданого видання, знаходження балансу між цікавим текстом та гармонійними, яскравими ілюстраціями. Запропонований мною дизайн художнього оформлення книги підносить її на вищий рівень сприйняття, відокремлюючи від інших видань та залишає її поза часом.

Було усунуто присутні в попередньому виданні дисбаланси у

шрифтовому оформленні книги та недостатню кількість ілюстрацій. Крім цього, було проведено роботу над розробкою технологічного процесу виготовлення та тиражування книги, здійснено розрахунки поліграфічного виконання та створено схему спуску сторінок.

Для полегшення поліграфічного втілення видання було створено технічну схему спусків для друку зошитів і покривних матеріалів представлено, блок-схему процесу проектування видання та маршрутно-технологічну карту друку.

Також необхідно було покращити якість цього видання, починаючи від поліграфічного виконання, матеріалів та закінчуючи дизайном всієї книги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

1. Архітектура книги/ Валуєнко Б.В. — Видавництво «Мистецтво», 1976. — 215 с.
2. Буйських Ю. С. Міфологічні уявлення українців у працях дослідників кінця XVIII другої половини XIX ст. Етнічна історія народів Європи. — 2010. — Вип. 3.
3. Биконя А. Г. Народна казка в дослідженнях українських та слов'янських вчених. Слов'янський світ / НАНУ, ІМФЕ ім. м.т. Рильського. — к., 2014. — Вип. 12.
4. Вовк Ф. К. Студія з української етнографії та антропології. Харків: Видавець Савчук О. О., 2015.
5. Виноградова Л.Н. Народная демонология и мифо-ритуальная традиция славян. — М., 2000
6. Гнатюк В. Нарис української міфології. — Львів, Інститут народознавства НАН України, 2000.
7. Рудер Е. Типографіка. — Польща, 1998. — 130 с.
8. Розенсон І. / Основи теорії дизайну. — Видавництво «Пітер», 2006. — 224 с.
9. Рибаків Б. Язичництво древніх слов'ян. - М .: Наука, 1981. -
10. Лосєв А.Ф. Міф. Число. Сутність. - М .: Думка. 2004. - 519 с.
11. Логвіненко Н. М. Трансформація міфологічно-фольклорних традицій у творах сучасного українського фентезі / Наталія Логвіненко // Слов'янська фантастика. Збірник наукових праць. — Київ : Освіта України, 2015.
12. Немирівський Е. / Світ книги. З найдавніших часів до початку XX століття — Видавництво «Книга», 1986.— 200 с.
13. Мюллер-Брокманн Й. / Модульні системи в графічному дизайні. — Видавництво студії Артемія Лебедева, 2013.— 204 с.
14. Чихольд Я. / Нова типографіка. Посібник сучасного дизайнера. —

- Видавництво студії Артемія Лебедева, 2011.– 244 с.
15. Щербініна Н.Г. Герой тоталітарного міфу. Томськ, 2008. - 137 с.
  16. Основи техніки творення книги: навч. посібник/ Сава В. І.. — Львів: Каменяр, 2000. – 136 с.
  17. ДСТУ 3003-95. Технологія поліграфічних процесів. Терміни та визначення
  18. ДСТУ 3018-95. Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення
  19. Огар Є. І. Дитяча книга: проблема видавничої підготовки : навч. посіб. / Є. І. Огар. – Львів : Аз-Арт, 2002. – 159 с.
  20. Олійник В. А. Сучасний погляд українського художника-ілюстратора на оформлення дитячої книги (на прикладі творчості Костя Лавра) / В. А. Олійник // Вісник ХДАДМ. – 2011. – № 4.
  21. Партико З.В. Загальне редагування: нормативні основи. – Львів: Афіша, 2006. – 416с.
  22. Видання для дітей. Поліграфічне виконання : ДСТУ 29-62002.
<http://www.chytomo.com/standards/vydannya-dlya-ditey-polihrafichnevykonannya-hstu29-62002>
  23. Гавенко С. Кваліметричний огляд поліграфічного виконання дитячих видань українського книжкового ринку / С. Гавенко, М. Мартинюк // Вісник книжкової палати. – 2011. – № 2.
  24. Словник української мови : академ. тлум. слов.
<http://sum.in.ua/s/iljustracija>
  25. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vird_2014_35_22
  26. <http://www.ukrbook.net/vidavc.html> – офіційний сайт Книжкової палати України.
  27. https://pidruchniki.com/15800119/pedagogika/vikovi_etapi_rozvitku_osobistosti_shkolyara
  28. <https://studopedia.com.ua/>
  29. <https://thelib.info/filosofiya/1120445-osoblivosti-ukrainskoi-mifologii/>

30.<https://vidadoya.com.ua/>